

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи

на тему

«Оцінювання стану ділової активності підприємницької структури та
обґрунтування пропозицій щодо її підвищення»

Виконав здобувач 4 курсу, групи ПТБ-22
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність

Новіков Анатолій Олександрович

Керівник: докт. екон. наук, професор

Турило Анатолій Анатолійович

Рецензентка: докт. екон. наук, професорка

Шахно Альона Юріївна

Кривий Ріг
2026

КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра економіки, організації та управління підприємствами
Ступінь вищої освіти бакалавр
Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

ЗАТВЕРДЖУЮ:
зав. кафедри ЕОУП,
д-р. екон. наук, проф.
Альон ШАХНО

«_____» _____ 2026 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачеві
Новікову Анатолію Олександровичу

1. Тема роботи «Оцінювання стану ділової активності підприємницької структури та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення»

Керівник теми Турило Анатолій Анатолійович, докт. екон. наук, професор.

Затверджені наказом по університету від «16» березня 2026 р. № 146с.

2. Строк подання здобувачем роботи: 19.06.2026 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативно-правові акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, офіційні статистичні та аналітичні матеріали, а також фінансова звітність ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023–2025 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити теоретичні засади та методичні основи ділової активності; проаналізувати техніко-економічну характеристику та оцінити фінансовий стан; встановити фактори впливу на ділову активність та обґрунтувати запропоновані заходи щодо підвищення економічної ефективності від використання ресурсів на ПрАТ «Центральний ГЗК».

5. Перелік графічного матеріалу: критерії ділової активності компанії; аналіз основних техніко-економічних показників ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-25рр.; аналіз структури майна та джерела його фінансування за 2023-25рр.; аналіз ліквідності балансу за 2023-25рр.; оцінка показників фінансової стійкості за 2023-25рр.; економічний ефект від впроваджених заходів.

6. Дата видачі завдання

«17» березня 2026 року.

7. Консультація по розділах роботи:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	проф. Турило А.А.	31.03.2026	09.04.2026
Розділ 2	проф. Турило А.А.	09.04.2026	19.04.2026
Розділ 3	проф. Турило А.А.	19.04.2026	29.04.2026

Нормоконтроль

(підпис)

Анатолій ТУРИЛО

Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітки
1	Співбесіда зі здобувачем за тематикою роботи, узгодження переліку рекомендованої нормативної, інструктивної, навчальної літератури	17.03.2026	
2	Збір матеріалів до випускної кваліфікаційної роботи	18.03.2026 – 25.03.2026	
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної роботи	26.03.2026 – 30.03.2026	
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	31.03.2026 – 09.04.2026	
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	10.04.2026 – 19.04.2026	
6	Підготовка III розділу кваліфікаційної роботи та подання його керівникові	20.04.2026 – 29.04.2026	
7	Підготовка вступної частини та висновку	30.04.2026 – 04.05.2026	
8	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	05.05.2026 – 18.05.2026	
9	Отримання відгуку керівника	19.05.2026	
10	Перевірка роботи на унікальність авторського тексту за допомогою Інтернет-Системи Strikeplagiarism.com	20.05.2026 – 09.06.2026	
11	Отримання резолюції завідувачки кафедри про допуск до захисту	10.06.2026 – 15.06.2026	
12	Отримання рецензії	19.06.2026 – 21.06.2026	
13	Захист роботи на засіданні Екзаменаційної комісії	24.06.2026	

Здобувач

(підпис)

Анатолій НОВІКОВ

Науковий керівник

(підпис)

Анатолій ТУРИЛО

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну роботу за темою

«Оцінювання стану ділової активності підприємницької структури та обґрунтування пропозицій щодо її підвищення»

Кваліфікаційна робота: 110 с., 32 табл., 8 рис., 45 джерела, 2 додатки.

Мета роботи: дослідження загальних факторів та пропозицій щодо підвищення фінансового стану ПрАТ «Центральний ГЗК».

Об'єкт дослідження: ділова активність промислового підприємства.

Предмет дослідження: сукупність резервів підвищення економічної ефективності використання ресурсів промислового підприємства.

Методи дослідження: системний аналіз та узагальнення, порівняння, групування, техніко-економічний аналіз, коефіцієнтний аналіз, детермінований факторний аналіз, розрахунково-аналітичний, табличний і графічний методи.

В даній кваліфікаційній роботі було розглянуто динаміку показників інтенсивності використання активів підприємства, в ході якого виявлено термін виробничого, операційного та фінансового циклу. Докладно прослідковано динаміку ефективності використання ресурсів, що показало негативний результат всієї структури, внаслідок якого були запропоновані заходи щодо збільшення фінансового результату та рентабельності ПрАТ «Центральний ГЗК». За рахунок всіх запроваджених заходів, а саме зниження адміністративних, збутових, інших операційних витрат, рентабельність активів у порівнянні з поточним 2025 р. на плановий період зросте до 9,67% або на 0,81%. Відповідно рентабельність власного капіталу зросте до 21,08%, що на 1,72% більше ніж у 2025 р.

У роботі при розрахунках використано програмний продукт Microsoft Office Excel.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ІНТЕНСИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність «ділової активності підприємства»	9
1.2. Методологія системи оцінки показників аналізу ділової активності підприємства.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПРАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»	25
2.1. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Центральний ГЗК» та його фінансового стану.	25
2.2. Аналіз показників оцінювання ділової активності ПрАТ «Центральний ГЗК»	60
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПРАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК».....	83
3.1 Визначення впливу факторів на фінансовий стан ПрАТ «Центральний ГЗК».	83
3.2. Обґрунтування пропозицій щодо підвищення економічної ефективності використання ресурсів на ПрАТ «Центральний ГЗК».	90
ВИСНОВКИ	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТКИ.....	111

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи полягає в тому, що швидкість обороту капіталу розглядається в діловій активності підприємства, а отже і рентабельність основної діяльності на глобальних ринках. Адже аналізовані показники фінансового стану показують, що чим швидше обертається капітал тим більше величина прибутку дістається підприємству. Ефективне використання яких дасть можливість йому знайти раціональний і обміркований шлях до підвищення рентабельності основної діяльності.

Для подальшого функціонування будь-якого підприємства в сучасній економіці управління активами вимагає до себе грамотного звернення. Ділову активність вивчають в комплексі ефекту від використання ресурсів, відповідно вона має фази свого життєвого циклу, з себе розподіляючи від стадій зародження до підйому або спаду. На базі розподілу резервів на підприємстві важливу роль виконує економічний аналіз. За допомогою аналізованих результатів, можна дати загальну оцінку про остаточну, кінцеву ефективність використання всіх видів ресурсів, тобто про рентабельність. Кожні результати аналізу беруть до уваги інвестори, кредитори, постачальники, працівники податкових служб. У момент виявлення ступеня загального фінансового стану обґрунтовується рішення за планами щодо підвищення вигідності в застосуванні необхідних заходів.

В сучасних умовах ефективно застосування коштів організації та інтенсивність їх обігу особливо актуальні для промислових підприємств. Як і в сучасній так і у вітчизняній літературі вивчають безліч показників оборотності і рентабельності. Теоретичну основу сутності можна зустріти в роботах багатьох вчених: О.М. Анісімова, Г.Г. Кірійцев, Л. О. Коваленко, М. І. Петренко, Н.Б. Кащена, А.Д. Шеремет, Е. Хелферт, О.Д. Третьак, М. М. Туріанська, М.В. Тітов, П.Я. Попович, та інші.

Метою дипломної роботи є дослідження загальних факторів та пропозицій щодо підвищення фінансового стану ПрАТ «Центральний ГЗК».

Відповідно до мети дипломної роботи було досліджено та розв'язано ряд основних завдань:

- визначити зміст за природою ділової активності та рентабельності промислового підприємства;
- описати взаємозв'язок між циклами ділової активності та результуючими фінансовими показниками діяльності;
- охарактеризувати методи проведення аналізу ділової активності та прибутковості підприємства;
- провести аналіз основних техніко-економічних показників ПрАТ «Центральний ГЗК»;
- проаналізувати комплексну оцінку фінансового стану ПрАТ «Центральний ГЗК»;
- розробити прогноз показників ефективності на основі використання багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу;
- знайти резерви підвищення економічної ефективності від операційної діяльності на даному підприємстві ПрАТ «Центральний ГЗК».

Об'єкт дослідження: ділова активність промислового підприємства.

Предмет дослідження: сукупність резервів підвищення економічної ефективності використання ресурсів промислового підприємства.

Для здійснення аналізу фінансового стану ПрАТ «Центральний ГЗК» було використано наступний набір методів фінансового аналізу: горизонтальний та вертикальний, коефіцієнтний, факторний, економіко-математичний, статистичний аналіз, табличний та графічний метод.

Серед великої різноманітності існуючих методів для дослідження теми, нами було обрано такий набір методів:

1) індукції – на основі даних про активи і фінансові результати, які здійснює ПрАТ «Центральний ГЗК» ми визначили ключовий фінансовий результат від звичайної діяльності;

2) дедукції – на основі даних балансу та звіту про фінансові результати ПрАТ «Центральний ГЗК» здійснили перевірку правильності розрахунків показників ділової активності, фінансової незалежності, ліквідності та платоспроможності, і логічний взаємозв'язок їх в загальній системі показників для вірного визначення фінансового результату та розміру активів і пасивів.

Теоретичною та інформаційною базою виконання кваліфікаційної роботи є законодавча база України, наукові статті, видання, посібники, офіційні веб-сайти програм та компаній, примітки щорічної фінансової звітності з веб-сайту «smida.gov.ua» та офіційного сайту ПрАТ «Центральний ГЗК», звітність незалежного аудитора щодо суб'єкта ПрАТ «Центральний ГЗК», «Звіт про фінансовий стан», «Звіт про фінансові результати», мережа Інтернет.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність «ділової активності підприємства»

Ділова активність підприємства – це відображення повної комплектованої властивості, що показує старання будь-якого суб'єкта задля виконання поставлених цілей у відповідній сфері діяльності [39, с.162]. Ділова активність характерна здобутком бажаного результату діяльності суб'єкта з урахуванням розміру цінного внеску ресурсів та їх експлуатація у виробничому процесі. Водночас вона показує рівень ефективності застосування ресурсів, будь-то сукупність грошових еквівалентів в розпорядженні суб'єкта, інтенсивності використання комплектуючих або матеріалів, наявних та вкладених резервів.

Ділова активність виступає вагомим фактором, який визначає безперербійне і ефективне функціонування суб'єкта на ринку. На наявний фактор впливає перш за все – матеріальна міцність економічного росту. По-друге рівень прийнятих та виконаних планів виробництва має більш широке коло перспектив підприємства, ринків збуту продукції і відповідний рівень наявних ресурсів виробництва.

Найчастіше можна почути таке поняття як фінансова стійкість організації. Ділова активність і фінансова стійкість мають майже схоже уявлення. Це дозволяє на базі фінансової оцінки здійснити висновки про систему інвестування суб'єкта, а саме його прибутковість, ліквідність та безпека, після чого визначається його кредитоспроможність..

Відмінність цих двох термінів є в тому що - фінансова стійкість висвітлюються з позиції довгострокових зобов'язань, і тим самим споріднена з ступенем залежності від кредиторів і інвесторів. А ділова активність зачіпає утилітарно всі сторони діяльності організації включаючи обліково-аналітичні

та організаційно-економічні складові. Тому існує можливість максимально задовольнити інформаційні запити з боку наступних груп: менеджменту промислового підприємства, власників, акціонерів, держави, інвесторів і постачальників.

Опираючись на думки вчених [21, с. 281], розглянемо визначення терміну «Ділової активності» з позиції різних авторів (табл. 1.1):

Таблиця 1.1 – Тлумачні підходи до визначення сутності ділової активності

Автор	Визначення поняття «ділова активність»
1	2
О. М. Анісімова	Ділова активність має своє уявлення, щодо того, що оцінка активності проводиться в межах підприємства. Вона відображає динаміку змін інтенсивності за певний проміжок часу виробничого, маркетингового і фінансового потенціалу.
Г.Г. Кірейцев	Ділова активність - це етап рішення оптимальної пропорції між сукупністю економічних запасів і окремо між обсягами виробництва та різною продукцією, в якому застосовуються ці ресурси.
Л.О. Коваленко	Ділова діяльність - це складна ознака, яка охоплює множинні аспекти діяльності компанії. А визначається він за критеріями: яка позиція компанії на ринку, громадська думка про компанію, впровадження інновацій та внесок інвестицій.
А.Д. Шеремет	Ділова активність приймає зусилля компанії перейти на ринок нових продуктів, капіталу, робочої сили, при аналізованні та опису поточної та комерційної діяльності.
Г.Ю. Ткачук	Ділова активність - це економічний критерій, в якому відтворюється у внутрішніх змінах організації з певним терміном часу.
М.І. Петренко	Основними якісними та кількісними критеріями бізнесу компанії в активності підприємства є широта товарних ринків, тобто доступ до експорту, уявлення від цільової аудиторії про компанію.
Т.П. Куриленко	Ділова активність - це макро- та мікромотивований процес, в якому беруть на себе управління над господарською діяльністю та відносинами, оцінюючи стан внутрішньої системи.
Н.Б.Кашена	Ділова активність відображає стадії її життєздатності організації в умовах відсутності стабільного рівня цін або в умовах наявності інфляції в країні. А саме залежність від принципів управління прийнятим керівництвом, знайшовши своє відображення у низці реальних дій, спрямованих на динамічний розвиток компанії, її цілей та програм.
Ю. С. Цал-Цалко	Ділова діяльність компанії забезпечується організацією господарської діяльності, та найкращим асортиментом готової продукції чи наданих робіт, послуг.
Е. Хелферт	Ділова активність окреслює можливість менеджерів виконувати та досягати певного результату володіючи активами від довірених їм власниками.

Оцінка ділової активності використовується на основі консолідованої звітності компанії. Тобто вона базується на залишку двох складових: у

балансі активів та пасивів, що регулюють між собою рівновагу [25, с. 345]. До того ж для дослідження якостей ділової активності може знадобитися звітна інформація. В якості внутрішнього управління звітності, дані статистичних форм, а також дані аналогічних конкуруючих і еталонних компаній на базі якого розробляється система аналізу ліквідності і платоспроможності.

У ділової активності є критерії, які проявляються в динаміці розвитку компанії, а також у швидкості обороту налічених фінансів. Критерії систематизовані за двома видами (рис 1.1):

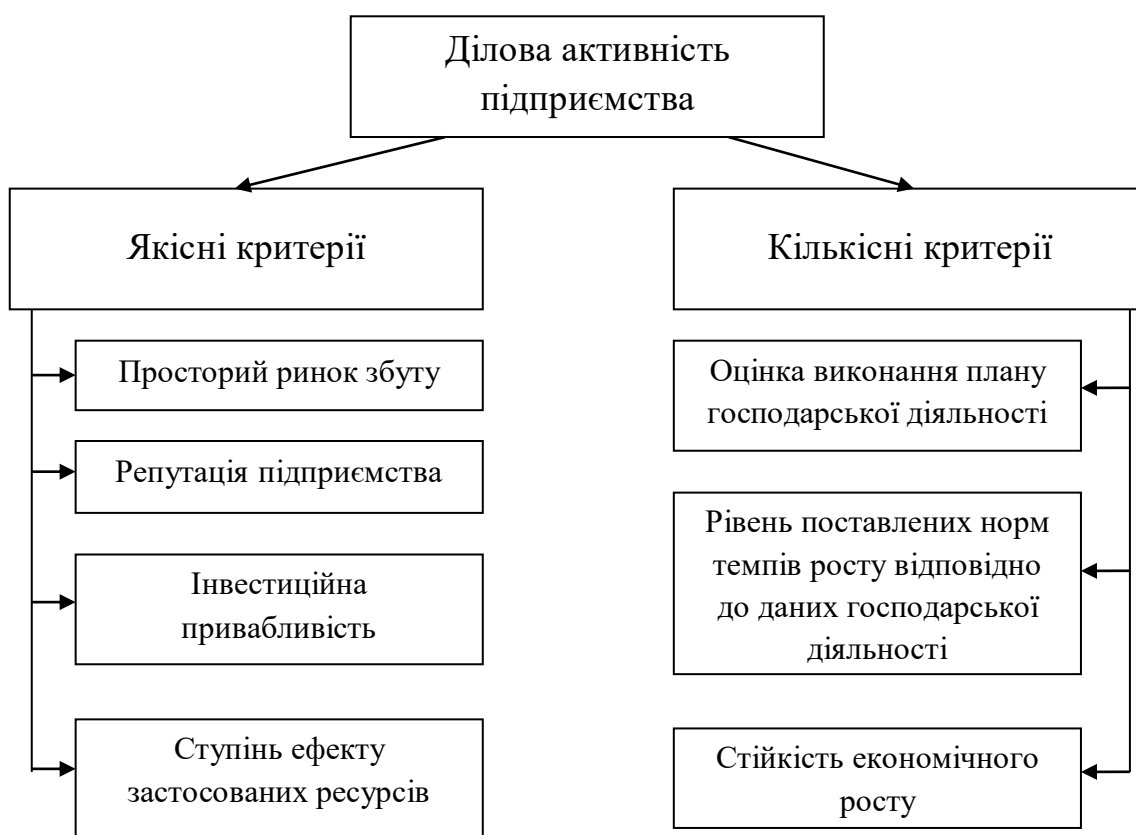

Рисунок 1.1 – Критерії ділової активності.

Джерело: складено автором на основі [42, с. 110]

Під впливом керівництва над поточними планами підприємства, включаючи розподіл і формування всіх засобів щодо підвищення ефективного процесу на мікро/макрорівні називається управлінням діловою активністю [42, с. 111]. Під цим впливом на систему, слід спиратися на три напрямки:

- 1) соціальний стан внутрішньої організації, включаючи політику кадрів (збільшення персоналу, заробітної плати, мотивація робітників, зростання результативності праці, удосконалення зовнішньоекономічних відносин);
- 2) виробничий процес (правильна експлуатація майна, ріст техніко-економічних показників, оптимізація виробництва, поправка і оновлення структури виробництва);
- 3) управління отриманим результатом, доходом, а також інвестиційними процесами (збільшення прибутку, капіталу, зменшення збитковості).

Найчастіше оцінювання активності на мікрорівні досліджується в рамках складових [42, с. 111, 112]:

- оборотності коштів та (в кількості та швидкості їх обертання в капіталі);
- фондоддачі (оборот за розміром фондів);
- продуктивності праці;
- рентабельності;
- фінансового стану;
- ефективності використовуваних активів.

Виходячи з вище сказаного, ми можемо виділити декілька властивостей ділової активності. По-перше, під проведенням детального аналізу, вона дає можливість оцінити становище фінансового положення підприємства. По-друге, вона демонструє рівень потенціалу, можливостей у певному спектрі набору наявних ресурсів, резервів. По-третє, за допомогою оцінки активності, ми отримаємо інформацію, яка відобразить місце або позицію підприємства на ринку. При тому, що його здатність перевершити своїх конкурентів ідентичних до промислової галузі буде вказувати на його стійкість. За четвертою рисою ділової активності призначається система спостереження для використання управлінських команд, що подібна назві – безперервний моніторинг. Остання ознака відповідає на питання слабких і сильних сторін суб'єкта діяльності, формуванням якого є програма розвитку.

Рентабельність – це показник, який віддзеркалює ефективність економічного стану суб'єкта, що цілеспрямовано покладається на отримання прибутку [10, с. 189]. З цього можна привести приклад: рентабельним підприємством можна вважати будь-яке, протягом певного періоду, що приносить прибуток. Але не треба плутати поняття прибутку і рентабельності, їх необхідно розділяти. Якщо взяти прибуток двох підприємств, то він виражений в абсолютних величинах, а рентабельність у відносних сотих частинах.

За змістом економічна ефективність виражає очікуваний рівень застосування на підприємстві як матеріальних або грошових і інших ресурсів [37, с. 3]. Коефіцієнт рентабельності визначається поділом прибутку до витрат (активів або потоків, які їх формують).

Управління рентабельністю підприємства - невід'ємна частина управління в установі над фінансовим станом, що може з себе утримувати звіт про прибуток, витрати, майна компанії в цілому. Це великий набір взаємопов'язаних заходів оцінки отриманих планів від діяльності підприємства [40, с. 33]. У процесах управління над показником ефекту охоплює наступні етапи:

- збір інформації про компанії, розгляд звітів за поточний, плановий, минулий період про її діяльність (баланс, результати, капітал);
- вирішення проблеми виникнення ризику і отримання доходу. Тобто зв'язок між двома компонентами повинен бути пропорційним один одному - чим більше величина очікуваної прибутковості від вкладеного капіталу, тим послідовно зросте рівень ризику.
- виявлення сукупності факторів, що впливають на ефективність підприємства;
- знаходження способу збільшити прибуток за рахунок зміни сукупності факторів впливу;
- ведення остаточних розрахунків оптимізації і початок виконання реалізації проектних заходів на підприємстві.

Визначення такого поняття, як рентабельність можна знайти у працях багатьох вчених [43, с. 5]. Більшу увагу звертають на поширені значення економічної ефективності за авторами (табл. 1.2):

Таблиця 1.2 – Визначення сутності рентабельності

Автор	Визначення поняття «Рентабельність»
1	2
Кромаровський Д. О.	Рентабельність - це показник віддачі зменшення матеріальних цінностей, який описує рівень понесених витрат або ступінь експлуатування ресурсів при створенні продукту та його механізмом збуту.
Горлачук В. В., Яненко І. Г.	Рентабельність є відносною ефективністю виробництва, тобто відображає норму прибутку у виробництві.
Даций Н. В	Рентабельність - один з важливих коефіцієнтів, що описує інтенсивність роботи з сукупним капіталом та його питомими частинами суб'єкта.
Тітов М. В.	Рентабельність - це положення фірми, коли сума виручки перевищує витрати на створення продукції та її збут.
Чумаченко М. Г.	Рентабельність - це прибутковість суб'єкта і його бізнесу, в розрахунок якого приймається розподіл частини доходу і витрати по операціям.
Третяк О.Д.	Прибутковість показує лише абсолютний вплив компанії незалежно від застосовуваних ресурсів, тому до неї визначають ще і рентабельність. Оскільки на відносну величину не впливає рівень інфляції і тим самим співвідносяться прибутки з початково-вкладеним капіталом.
Попович П.Я.	Рентабельність - дозволяє зрозуміти чи вистачить прибутку порівняно з іншими розділеними показниками, які мають значний вплив на виробництво, реалізацію компанії.
Туріянська М.М.	Рентабельність характеризує ефективність виробничого процесу. Внаслідок того як підприємство реалізує свою продукцію, тим самим вона повинна повністю компенсувати собівартість на її вироблення.
В.І. Блонська	У своєму дослідженні вона акцентує увагу на тому, що значення слова “прибутковість” походить від німецької мови - rentabel (вигідне). А значить, цей термін веде економічної ефективності компанії різної галузі.
Коробов М.Я.	Вважає що прибутковість, тобто ефективність постійного користування капіталу, збігається з назвою «рентабельність».

Економічна ефективність підприємства безпосередньо залежить від його прибутку [43, с. 8]. За винятком, якщо підприємство буде на граничному рівні використовувати ресурси, присутніх в його розпорядженні, відповідно воно отримає максимальний прибуток. Наростання обсягу випуску зменшить витрати на виробництво одиниці продукції, тобто знизитися собівартість, стосовно виготовлення продукту. Таким чином за підсумком кінцевого результату це хилить від великих продаж до збільшення прибутку.

Рентабельність є критерієм оцінки багатьох факторів роботи підприємства. Рівень відсотку ефективності визначається за різними показниками: витрат, товарообігу, ОЗ, майна, оборотних коштів та інших. Тому для наочності ми сформуємо схему критерію оцінки відносного показника (рис 1.2):

Рисунок 1.2 – Критерії оцінки економічної ефективності.

Джерело: складено автором на основі [18, с. 62]

За основою побудови формули, рентабельність підприємства демонструє відношення додаткової вартості на одиницю застосованих ресурсів. Це дає здатність формулювати динаміку рентабельності суб'єкта та дати оцінку оптимальності допоміжних сторін його діяльності.

Слід звернути увагу також на поняття "поза прибутком рентабельності не існує". Насправді, це не так, адже рівнозначно концепції - від'ємний фінансовий результат породжує уявлення від'ємної рентабельності або ж як правило, кажуть збитковості. Від'ємна прибутковість (менше числа 0%), на відміну від зростаючої (додатної), буде свідчити про від'ємний прибуток або збиток, здобутий з кожної гривні капіталу.

Завданнями аналізу щодо вигідності підприємства є:

- 1) оцінка виконання встановлених параметрів, тобто розробляється план та будується прогноз, тощо;

- 2) вивчення руху показників у динаміці;
- 3) уточнення факторів перетворення їх рівня;
- 4) пошук резервів щодо росту рентабельності;
- 5) розробка подальшої роботи для користування виявлених резервів.

Роль такої складової, як рентабельності зводиться до того, що [18, с. 62, 63]:

- цей показник є критеріальним компонентом оцінювання підприємства в ефективності його діяльності;
- в галузі вільного підприємництва є мета підвищити рентабельність у ринковій економіці;
- рентабельність є результатом віддачі витрат у виробничій стадії суб'єкта та збуту;
- підвищення рентабельності гарантує платоспроможність підприємства;
- збільшення рентабельності дає можливість протистояти конкурентній боротьбі за умов ринкової економіки;
- економічна ефективність є важливим елементом для акціонерів і засновників, тому як зростання показника проявляє інтерес до суб'єкта господарювання.
- на рівень рентабельності звертають увагу кредитори і позичальники з метою отримання відсотків за зобов'язаннями, запобігти високого ризику боргів за позиками.
- динаміка рентабельності розглядається податковими службами, фінансовими інститутами, органами управління.

В результаті між ефективністю і діловою активністю є взаємозв'язок, при якому ставиться питання - яким важливий показник є для підприємства [5, с. 372, 373]. Безумовно велику роль виконує ділова активність в системі комплексного аналізу. Результатом даної системи є перехід від аналізу показників оборотності до аналізу показників фінансового середовища. Взаємозв'язок активності і матеріального становища в системі аналізу

визначає можливість впливу їх на кінцеві підсумки фінансово-господарської діяльності. У показниках оборотності розкривається рух усіх видів авансованого капіталу. У показниках фінансових результатів і рентабельності відбивається ефект (результат) руху капіталу. Тому підсумки матеріального становища суб'єкта визначаються, по суті, підсумками ділової активності.

Все це в комплексі вимагає інноваційних підходів до методологічним і методичним аспектам розвитку економічного дослідження. У тому зв'язку, де представляється доцільним використовувати для цих цілей шаховий баланс. Його побудова робиться на базі діючої форми бухгалтерського балансу, результату і додатків до нього, де частина інформації розшифровується більш детально.

Бізнес в кожній сфері діяльності починається з оптимальної кількості нетто [24, с. 798, 799]. За рахунок того суб'єкт набуває потрібну йому кількість ресурсів, після чого готує його обсяг до виробництва і поставляє вже в готовому вигляді споживачеві. У процесі всього циклу капітал проходить через три планомірних етапу обороту:

- заготівельний процес;
- виробничий процес;
- збутовий процес.

Чим швидше капітал створює ланцюжок (обертається), тим більше компанія буде отримувати і продавати свій продукт з тим же об'ємом капіталу з плином всього не поновлюваного часу. Затримки руху коштів на будь-якому етапі уповільнюють оборотність коштів і вимагають додаткових інвестицій, в слідстві якого може погіршити становище компанії з фінансового боку.

Прискорення товарообігу досягається за рахунок розширення обсягів виробництва без залучення довгострокових і поточних фінансів. Крім цього, досконала, безперервно оборотність розміру майна підприємства призводить до зростання прибутку. Якщо виробництво, а відповідно і продаж продукції збиткові, то фінансові підсумки погіршуються в міру уповільнення

оборотності коштів. З вищевикладеного слід врахувати, що необхідно докладати зусиль не тільки для прискорення ходу капіталу на всіх етапах обігу, а й отримати максимальну віддачу від вкладень капіталу. Тим самим буде можливість виразити у вигляді зростання суми прибутку на гривню інвестицій.

Таким чином, правильне використання капіталу суб'єкта володіє його рентабельністю - співвідношенням розміру результату до активів.

Управління бізнес-діяльністю грає дуже важливу роль, коли вирішальну роль відіграє професіоналізм фахівців на підприємстві. Наскільки правильними і грамотними будуть рішення, на основі проведеного економічного аналізу можна вирішити, яким буде дохід, що підвищить ефективність всієї компанії.

1.2. Методологія системи оцінки показників аналізу ділової активності підприємства

Як відомо, ділова активність за своєю сутністю пов'язана з показниками оборотності. Оборотні кошти представляють собою розмір авансованих коштів у грошовому виразі на оборотні фонди і фонди обігу. Оскільки фактом пояснити того, що оборотні фонди є основними засобами або кажучи, як предмети праці. А фонди обігу – це кошти, які вкладаються в послуги процесу обігу товарів. До фондів обігу можна піднести такі складові [8, с. 58]:

- 1) Промислова продукція, що пройшла стадію виробництва, була укомплектована, є матеріально-виробничими запасами на складі та відповідає заявленим характеристикам умов по якості та обсягу – готова продукція.
- 2) Товари які були відвантажені на підприємстві, але не оплачені у відповідний термін.

- 3) Грошові розрахунки з покупцями, облік надходжень та видатків, що зберігаються в касі.
- 4) Вартість продукції, яка була реалізована в борг покупцям – дебіторська заборгованість.

Прискорення оборотності коштів має важливе значення для платоспроможності та стабільності стану організації [14, с. 45]. З такої основи - швидкість обороту оборотних коштів обумовлює їх розмір річного обороту і має шлях до зниження витрат підприємства.

У світовій практиці існує «золоте правило економіки» щодо оптимальної динаміки темпів розміру прибутку, доходу, активів [15, с. 76, 77].

Досліджуючи цю теорію, зіставляється така формула:

$$T_{\Pi} > T_P > T_A > 100\% \quad (1.1)$$

де T_{Π} - темпи зростання (зменшення) результату;

T_P - темпи зростання (зменшення) реалізації;

T_A - темпи зростання (зменшення) вартості майна.

За влучним висловом даний запис має свої синергетичні зв'язку і майбутні наслідки:

- якщо обсяг продажів і прибутку буде мати тенденцію до збільшення такого темпу, відповідно використання активів дасть кращий результат (збільшення);
- якщо зростання прибутку буде перевищувати показник зростання продажів, це спричинить за собою зниження собівартості, що є хорошим фактором;
- якщо прибуток виявиться більше зростання обсягу доходу, то ефективність роботи з активами підприємства збільшиться за рахунок зростання цін на товар, продукцію;

- якщо прибуток і доходи від продажів більше по зростанню темпів активів, значить тут йтиметься про підвищення діяльності підприємства.

Ділова активність виражає особливі сторони щодо системи оцінювання діяльності даного підприємства. А тому беруться до уваги їх основні коефіцієнти [44, с. 43, 44].

Коефіцієнт оборотності активів – це кількість оборотів виробництва та обігу за обраний період. Він показує швидкість оборотності загального капіталу підприємства, завдяки якому підприємство отримує прибуток, або скільки грошових одиниць принесе виручка від реалізації на кожну одиницю активів.

$$K_{OA} = \frac{ЧД}{ВА} \quad (1.2)$$

де ЧД – чиста виручка, тис. грн.;

ВА – середня вартість активів, тис. грн.

Оборотність оборотних засобів – демонструє швидкість показника оберненості «ТМЦ», дебіторської заборгованості, грошових еквівалентів за певний визначений період. При цьому дає інформацію про кількість продукції, що припадатиме на 1 грн. у вартісному розміру оборотності засобів. Якщо коефіцієнт матиме менше значення, то це призводить до уповільнення обороту засобів.

$$K_{O03} = \frac{ЧД}{В_{OA}} \quad (1.3)$$

де ЧД – чиста виручка, тис. грн.;

В_{оа} – середньорічний підсумок оборотних активів, тис. грн.

Оборотність дебіторської заборгованості – скільки разів підприємства, (дебітори) іншого господарювання сплатили свої борги перед

підприємством. По суті, якщо цей показник має вище значення, це пояснює тим, що підприємство швидше отримує оплату за рахунками. З іншої точки зору, дати споживачам можливість скористатися товарним кредитом, що представляє з себе інструмент, який служить стимулюванням збуту.

$$K_{\text{одз}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ДЗ}} \quad (1.4)$$

де ЧД – чиста виручка, тис. грн.;

ДЗ – середньорічний вираз дебіторської заборгованості, тис. грн.

Оборотність кредиторської заборгованості - це кількість разів, яких було здійснено погашення боргів з боку нашого підприємства перед підрядниками і постачальниками. Як і оборотність дебіторської заборгованості застосовується в оцінюванні грошовій масі організації та ефективного обчислення.

$$K_{\text{окз}} = \frac{\text{Сб}}{\text{КЗ}} \quad (1.5)$$

де Сб – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.;

КЗ – середньорічний вираз кредиторської заборгованості, тис. грн.

Швидкість застосованих матеріально-товарних запасів - цей коефіцієнт відображає, скільки разів в середньому відбувають запаси підприємства за певний термін часу. Сукупна вартість товарів, реалізованих в певний період по відношенню до середньої величини запасів, дарує число, що демонструє, скільки разів обернувся товар. Правильно взяти собівартість від продажу продукції, а не доход від реалізації, бо останній охоплює в себе валовий прибуток, що зводить до завищення показника оборотності.

$$K_{\text{омз}} = \frac{\text{Сб}}{\text{Зап}} \quad (1.6)$$

де Сб – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.;

Зап – середня величина запасів за рік, тис. грн..

Фондовіддача основних засобів – вираз ефективного в застосуванні засобів, зняття праці, наприклад скільки разів виробляється готової продукції на одну одиницю фондів. Іноді розрахунковий коефіцієнт порівнюють з підприємствами подібної галузі і обґрунтовують рішення з модернізації обладнання.

$$(\text{ФД})K_{\text{ООСЗ}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗ}} \quad (1.7)$$

де ЧД – чиста виручка, тис. грн.;

ОЗ – середньорічний вираз основних фондів, тис. грн..

Оборотність власного капіталу - це оборотність комплексності всіх коштів підприємства, що знаходяться в її власності. Власний капітал застосовується для розвитку частки активів. Суб'єкт підприємства оперує їм при оформленні угод без ліміту і умов. Висока величина отриманого розрахунку засвідчує про оперативне використання капіталу власників. Значення коефіцієнта наголошує на тому, що скільки продуктів (товару) і послуг було реалізовано на кожну одну валюту залучених від власників засобів

$$K_{\text{ОМЗ}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ВК}} \quad (1.8)$$

де ЧД – чиста виручка, тис. грн.;

ВК – середньорічний підсумок власного капіталу, тис. грн..

Доповненням показників до аналізу ділової активності можна піднести також використання ресурсів: продуктивність праці, оплата праці, фондівіддачі [13, с. 53].

Головним показником ефективності активів суб'єкта господарювання також характеризує тривалість або період обороту активів - це кількість днів. Тривалість служить для того щоб побачити за який проміжок часу здійснитися оборот в грошову форму. Для терміну оборотності, як правило для підприємств прийнято брати 360 днів, після чого використовуючи відношення показника до оборотності. Термін оборотності заборгованостей і запасів підприємства буде служити для обчислення фінансового циклу в подальшому дослідженні.

Показники прибутковості - дозволять показати відповідний ступінь віддачі витрат і споживання ресурсів [10, с. 189]. Особливе значення серед цих показників виступають основні: рентабельність продукції, продажів, власного капіталу, оборотних активів, рентабельність основної діяльності.

Рентабельність (виробництва) продукції – свідчить скільки прибутку принесе одна гривня, вкладена в виробництво. Розраховується, як відношення різниці доходу і собівартості (ВП) до суми затрат підприємства, виділених при створенні продукту чи виконання роботи, а саме – собівартість (Сб):

$$R_{\text{продукції}} = \frac{\text{ВП}}{\text{Сб}} * 100\% \quad (1.9)$$

де ВП – валовий прибуток, тис. грн.;

Сб – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.

Чиста рентабельність продаж – демонструє величину розміру прибутку, від кожної заробленої гривні від продаж, яку отримує підприємство. Визначається показник цього ефекту шляхом відношення розміру результату після сплати податків (ЧП) до виручки (ЧД):

$$R_{\text{продаж}} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} * 100\% \quad (1.10)$$

де ЧП – чистий прибуток, тис. грн.;

ЧД – чиста виручка, тис. грн.

Відміна між ефективністю продукції і продаж у тому, що від продажу підприємство може визначити та оцінити операційну ефективність компанії. Тобто компанія має здатність організувати і контролювати поточну діяльність. А від самої продукції на скільки відсотків компанія змогла відбитися від вартості сировини, комплектуючих, накладних витрат, енергоносіїв, оплати праці, торговельних витрат.

Рентабельність власного капіталу – вказує з якою ефективністю використовувався спочатку вкладений або накопичений обсяг коштів від прибутку на кожен гривню власних грошей. Даний показник є важливою ланкою для акціонерів і учасників, тому як він відображає зростання добробуту суб'єкта господарювання за аналізований період. Розраховується показник співвідношенням двох складових, а саме доходом після сплати державного платежу (ЧП) і власного капіталу (ВК):

$$P_{ВК} = \frac{ЧП}{ВК} * 100\% \quad (1.11)$$

де ЧП – чистий прибуток, тис. грн.;

ВК – середньорічна підсумок власних, наявних джерел, тис. грн.

Рентабельність оборотних активів - дає відносний показник у відсотках з урахуванням того, скільки чистого прибутку принесла одна одиниця вкладених коштів компанії. Вкладені кошти витрачаються на за період 12 місяців виробничого циклу. Виражається у вигляді коефіцієнта за формулою фінансового результату (ЧП) по відношенню до оборотних коштів (ОА).

$$P_{ОА} = \frac{ЧП}{ОА} * 100\% \quad (1.12)$$

де ЧП – чистий прибуток, тис. грн.;

A – середньорічний підсумок оборотних коштів, тис. грн.

Рентабельність (підприємства) активів – активне застосування всіх засобів підприємства для генерації прибутку. Показник великого рівня підтверджує про те, що підприємство виконує роботу на високому професійному рівні. Обчислення рентабельності проводиться співвідношенням фінансового результату (ЧП) по підприємству до середнього значення по балансу активів (A).

$$P_{BK} = \frac{ЧП}{A} * 100\% \quad (1.13)$$

де ЧП – чистий прибуток, тис. грн.;

A – середньорічний підсумок майна підприємства (активів), тис. грн.

Загальну методику обчислення витратної, ресурсної та доходної ефективності можна побачити в таблиці (Дод. А).

По сьогоднішній день для аналізу впливу на рентабельність використовують модель Дюпона – яка є одним з найважливіших і популярним методом так званого факторного аналізу (вплив факторів на результат) рентабельності капіталу. У 1920-х роках вперше модель використовувала американська хімічна компанія DuPont (сфера галузі - виробництво пороху) - звідси і пішла назва. Суть методу полягає в тому, що коефіцієнт економічної ефективності необхідно розподілити на окремі частини, які характеризуватимуть діяльність підприємства [19, с. 2]».

За темою кваліфікаційної роботи, в першу чергу слід обрати двохфакторну модель, оскільки в структурі зіставлення факторів у формулу будуть мати заключний зв'язок між коефіцієнтами ділової активності і рентабельності підприємства. У двохфакторній моделі оцінюється ефективність використання майна, що приносить прибуток суб'єкту господарювання, а саме – активи:

$$ROA = ROS * K_{OA} \quad (1.14)$$

Де ROA – рентабельність активів підприємства, %;

ROS – рентабельність продажів, %;

К_{оа} – коефіцієнт оборотності активів, разів.

Візуальне відображення структури було проведено фахівцями фірми «Дюпон» для факторного аналізу (рис. 1)

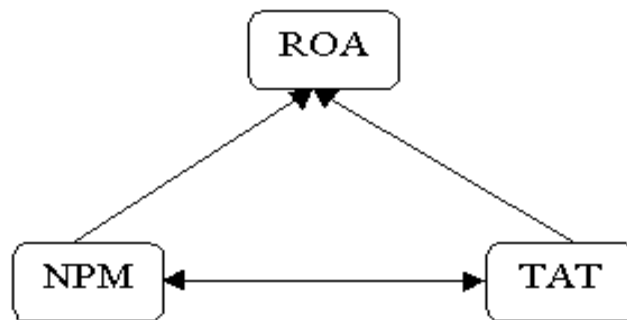

Рисунок 1.3 – Схема моделі Дюпона.

Джерело: складено автором на основі [19, с. 2]

На рис. 1.3 видно, що факторна модель пов'язана з компонентами, які доповнюють одне одного у вигляді трикутної схеми.

В застосуванні двохфакторної моделі дозволяє оцінити, якою мірою впливає на рентабельність активів – зростання виручки продажів і результативне використання активів.

У практиці також більшу частину використовують трьохфакторну модель інтегрального коефіцієнта ефективності використання власних коштів [6, с. 1086]:

$$ROE = ROS * K_{OA} * LR \quad (1.15)$$

Де ROE – рентабельність власного капіталу, %;

ROS – рентабельність продажів, %;

К_{оа} – коефіцієнт оборотності активів, разів;

LR – коефіцієнт капіталізації (фінансовий левередж)

Трьохфакторна модель відображає фактори, які впливають на власний об'єм заощаджень підприємства, включаючи діяльність: операційного, фінансового, і відповідно інвестиційного характеру.

Таким чином, ділову активність в широкому сенсі можна охарактеризувати, як великий спектр зусиль підприємства концентрованих на просування своєї діяльності на ринках продукції, праці і капіталу. Значимість цього моменту обумовлена тим, що рівень ділової активності підприємства є одним з найважливіших критеріїв для вирішення питання про доцільність вкладення коштів в його розвиток. Так, як ділова активність відображає інтенсивність використання всіх видів ресурсів, то рентабельність показує їх ступінь прибутковості. При цьому варто врахувати, що рентабельність вимірює рівень ефективного використання поточних і одноразових витрат. Обидва поняття мають свої критерії і методи їх обчислення. Для цього будують ряд абсолютних і відносних величин, це також дозволяє оцінити фінансовий стан з різних сторін та поєднати вагомі компоненти оборотності та прибутковості в єдиний результативний коефіцієнт. Поєднання такого роду складових, представить в видимість впливових чинників на показник, як з позитивної ознаки так і з негативної.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОЦІНКА
ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ
ПРАТ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»

2.1. Техніко-економічна характеристика ПрАТ «Центральний ГЗК» та його фінансового стану.

Приватне акціонерне товариство «Центральний ГЗК» - є промисловим підприємством в місті Кривого Рогу, яке займається видобутком, переробленням та випуском сировини для промислово-металургійних підприємств (Дод. Б). Основний вид продукту у виробництві є: залізорудний концентрат з якістю – Fe 67,5 – 68,2 % (з багатим вмістом корисного компоненту). Окатиші – Fe 65% (грудочки або напівфабрикат подрібненого рудного концентрату) [26].

Ще перша тонна продукції, такої як залізорудний концентрат була вироблена в 1961 році, а окатків в 1967 році. Це дало змогу розпочати технологічний процес виробництва від добування залізної руди.

По сьогоднішній день підприємство обумовлене складною організаційною структурою, що включає в себе видобувний, переробний та допоміжний комплекс з наліченими кар'єрами, шахтами, фабриками і цехами. Що стосується матеріально-технічних ресурсів, робіт і послуг ПрАТ «Центральний ГЗК» забезпечує широка мережа постачальників і підрядників [26]. Політика організації в області закупівель враховує здійснення закупівель на базі тендерної основи, що сприяє добитися значної економії коштів при утриманні високоякісних характеристик ресурсів. Для ведення реалізації закупівельної політики на комбінаті діє тендерний відділ. Метою і завданням фахівців якого служить взаємодія з постачальниками торгово-матеріальних цінностей, або надання, виконання робіт (послуг) і

регулювання діяльності в даній галузі всіх структурних підрозділів комбінату.

Головними акціонерами є компанія гірничо-металургійної галузі «Метінвест Холдинг», до якої входять видобувні та металургійні компанії на Україні, а також ЄС і США.

На протязі 3 років з 2023 по 2025 рік за напрямками поставок на зовнішні ключові ринки була реалізована продукція таким країнам, як Сербія, Польща, Румунія, Чехія, Китай, Угорщина, Словаччина та інші [27].

Таблиця 2.1 – Збут готової продукції ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-2024 рр.

Реалізація	2023 р.		2024 р.		Відхилення, +/-	
	тис. т	тис. грн.	Тис. Т	тис. грн.	тис. т	тис. грн.
1	2	3	4	5	6	7
Концентрат	2281	4524925	1959	3909547	-322	-615378
Окатки	2256	6202652	2296	7429243	40	1226591
Всього:	4537	10727577	4255	11338790	-282	611213
в т. Ч. За напрямками поставки						
- внутрішній ринок	34	58949	67	138906	33	79957
- експорт	4503	10668628	4188	11199884	-315	531256

Згідно з даними таблиці 2.1 [28] – обсяги збуту готової продукції у 2024 році склали:

- концентрату – 1959 тис. т відповідно до 2023 року з обсягом 2281 тис. т, що на 322 тис. т менше. У вартості товарної продукції за розміром 3909547 тис. грн., що на 615378 тис. грн. менше ніж у попередньому році. У базовому ця вартість склала 4524925 тис. грн..
- окатків – 2296 тис. т, згідно з 2023 роком за обсягом 2256, що на 40 тис. т більше ніж у попередньому році. Це відбулось завдяки збільшення виробничих потужностей до такого продукту – окатиші, цінність якого виражена в грошових еквівалентах на суму 7429243 тис. грн. (до 2023 р. сума склала – 6202652 тис. грн.), що на 1226591 тис. грн. більше ніж у 2023 році.

За поставками на внутрішній ринок у 2024 р. залізорудного концентрату, окатків становило 1,57 % (до 2023 р. – 0,75 %) , тобто 67 тис. т., (до 2023 р. склала - 34 тис. т) від загального реалізованого обсягу продукції 4255 тис. т. (до 2023 р. – 4537 тис. т). При цьому на експорт було відправлено за питомою вагою 98,43 % (до 2023 р. – 99,25 %).

Таблиця 2.2 – Збут готової продукції ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2024-2025 рр.

Реалізація	2024 р.		2025 р.		Відхилення, +/-	
	тис. т	тис. грн.	тис. т	тис. грн.	тис. т	тис. грн.
Концентрат	1959	3909547	1949	4523217	-10	613670
Окати	2296	7429243	2285	7560063	-11	130820
Всього:	4255	11338790	4234	12083280	-21	744490
в т. Ч. За напрямками поставки						
- внутрішній ринок	67	138906	47	133378	-20	-5528
- експорт	4188	11199884	4187	11949902	-1	750018

Згідно з даними реалізації продукції на внутрішні і зовнішні ринки (табл. 2.2) [28] – обсяги збуту готової, промислової продукції у 2025 році склали:

- концентрату – 1949 тис. т відповідно до 2024 року з обсягом 1959 тис. т, що на 10 тис. т менше. У вартості реалізованої продукції за розміром 4523217 тис. грн., що на 613670 тис. грн.. менше ніж у попередньому році. Вартість якого за попередній рік склала 3909547 тис. грн..
- окатків – 2285 тис. т, згідно з 2024 роком за обсягом 2296, що на 11 тис. т менше ніж у попередньому році. Вартість якого склала 7560063 тис. грн. (до 2024 р. – 7429243 тис. грн.), що на 130820 тис. грн., більше ніж у 2024 році.

За поставками в Україну у 2025 р. залізорудного концентрату, окатишів становило 1,11 % (до 2023 р. – 1,57 %) , тобто 47 тис. т. Відповідно (до 2023 р. – 67 тис. т) від загального реалізованого обсягу продукції 4234 тис. т. (до 2023 р. – 4255 тис. т). При цьому продукт на експорт було реалізовано за питомою вагою 98,43 % (до 2023 р. – 99,25 %).

Аналізуючи отримані дані, можна сказати, що обсяг реалізованої продукції в 2025 р. зменшився на 21 тис. т. Але збільшилась виручка від продажу на 744490 тис. грн. у зв'язку зі зростанням цін на товар. У попередньому 2024 р. спостерігалось також зниження обсягу на 282 тис. т. Це відбулось при більшому доходу на суму 611213 тис. грн. Такий спад виробництва спричинило припинення збагачення залізовмісних пісків.

Основними конкурентами в галузі по гірничій промисловості в даному регіоні є: ПрАТ «Північний ГЗК», ПАТ «Південний ГЗК», ПрАТ «Інгулецький ГЗК». Найкращий рівень виробничого та фінансового потенціалу з перелічених підприємств має ПрАТ «Північний ГЗК», що є лідером на місцевому ринку. Але для підприємства ПрАТ «Центральний ГЗК» він є сильним конкурентом з високою часткою ринку. Тому у 2025 р. було розпочато розроблення нового проекту, що дасть змогу зменшити поточні витрати на виробництво концентрату при використанні валкових пресів високого тиску [28].

Для відносин які затверджені за нормами аграрного права, необхідно провести техніко-економічний аналіз у таблиці 2.3 показників виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК».

За набутих результатів таблиці 2.3, товарна продукція впродовж 3 років збільшувалась на 5,70% і 6,57%. Загалом ріст доходу за весь період становив 12,64 %, у розмірі – 1355703 тис. грн. За рахунок встановленого курсу долару з високою націнкою. Відповідно до обсягу у натуральних одиницях об'єм продукції безперервно зменшувався, отримавши від'ємний відносний показник -6,68%, за рахунок вказаних вище наслідків.

Оскільки собівартість є невід'ємною частиною вартості товару, продукту який виробляє підприємство і відображає, у скільки підприємству обійшлося виробництво продукції. З кожним послідовним роком поточні витрати зростали, досягнувши в одиницях у розмірі 2267712 тис. грн. або виросли на протязі всіх 3 років на 39,85%. Сума готової продукції яка зберігається на складі на кінець звітної періоду в продажних цінах має свою

узагальнюючу собівартість. Витрати на кожну гривню виробленої продукції фіксує рівень собівартості в цілому по підприємству. Відповідно до отриманим даним чим менше цей показник, тим краще. Але в нашому випадку ми спостерігаємо лише підвищення на 0,13 грн. або на 24,16% впродовж 2023-2025 рр.

Середньорічна вартість основних фондів упродовж 3 років з 2023-2025 рр. збільшилась на 1674867 тис. грн. або зросла на 33,44 %. Фондовіддача)на підприємстві показує, що в 2024 році – 2,16 грн. доходу припадає на одиницю вартості основних фондів. Це більше в порівнянні з попереднім роком на 0,02 грн./грн. або на 0,98%. У 2025 року не ефективно використовувалися основні фонди з різницею на -0,35 грн./грн. або на -16,35%. Протилежний показник фондовіддачі демонструє наростаючу середньорічну вартість виробничих фондів на період 2023-2025 рр. на 18,47%. Вона застосовується над створенням товарного продукту вартістю в 1 грн.

Коливання показника спостерігається лише в середині терміну 2024 р. – зниження показника на 0,01 грн./грн..

Станом на 2024 р. чисельність персоналу на підприємстві склала 4670 осіб, що на 106 осіб більше ніж у базису (2023 г. – 4564 осіб). На наступний 2025 р склало 4643 чоловік, що відзначається скороченням персоналу на 27 осіб (до 2024 р – 4670 осіб). Показник фондоозброєності на період 2023-2025 рр. свідчить про постачання працівникам основними фондами з абсолютним додатнім відхиленням на 342,06 грн./ос. Або на 31,17%.

Ефективність праці кожного працівника за постійну одиницю часу на підприємстві за 2023 р. принесло компанії прибуток в розмірі 2350,48 тис. грн./ос.. А річний виробіток склав 0,994 т/ос.. У 2024 р. продуктивність праці збільшилась на 77,53 тис. грн./ос. Або зросла на 3,30% в порівнянні з попереднім періодом. А також виробіток склав 0,911 т/ос. В зв'язку з доповненням кадрів в організаційній структурі. На 2025 р. також надав позитивний вплив на ефект праці – збільшення на 174,47 тис. грн./ос. Або

зростання на 7,19%, а отриманий виробіток склав 0,912 т/ос.. При врахуванні того, що скоротили персонал.

Фонд оплати праці за період 2023-2025 рр. збільшився на 471765 тис. грн. або зріс на 76,32%. Середня заробітна плата працівника за місяць збільшилась з 2023-2025 рр. на 8,28 тис. грн.. або зросла на 76,32%.

Величина коштів, яка зберігалась на балансі активів підприємства ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2024 р. збільшилась на 1510033 тис. грн.. або зросла на 11,26% порівняно з попереднім періодом. У 2025 р. ця вартість збільшилась ще на 1698190 тис. грн.. або зросла на 11,38% за рахунок збільшення необоротних активів.

Валовий прибуток впродовж 3-х років зменшився на 912015 тис. грн.. або знизився на 18,10%, у зв'язку з великою часткою собівартості реалізованої продукції. При цьому рентабельність продукції знизилась на 36,69%.

Операційний прибуток з 2023-2025 рр. зменшився на 2487594 тис. грн.. або знизився на 72,86%. Це відбулось за рахунок збільшення адміністративних і збутових витрат. Коефіцієнт ефективності підприємства після відрахування суми грошових еквівалентів на виробництво, збут товарів знизилась на 24,16%.

Чистий прибуток (підсумковий дохід підприємства) зменшувався з 2023-2025 рр. на 1235699 тис. грн., або знизився на 45,61%. Це відбулось завдяки рівню податкового навантаження на компанію, зростання собівартості, а також можливо через некоректно працюючої системи управління і збуту. Рентабельність продаж знизилась на 13,06%, що не є гарним результатом, але підприємство не понесло збитків.

За підсумком виробничо-господарської діяльності динаміка змін чистого прибутку не задовольняє компанію в цілому. Оскільки причиною його спаду є велика собівартість продукції що займає близько 66% від виручки на кінець періоду 2025 р.. А також високі витрати перед отриманням операційного результату.

Таблиця 2.3 – Аналіз основних техніко-економічних показників ПрАТ «Центральний ГЗК» за період 2023 – 2025 рр.

№	Показники	Од. вим.	Роки			Відхилення				Відхилення	
			2023	2024	2025	2024-2023 рр.		2025-2024 рр.		2025-2023 рр.	
						+/-	%	+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Товарна, реалізована продукція	тис. грн	10727577	11338790	12083280	611213	5,70	744490	6,57	1355703	12,64
2	Обсяг реалізованої продукції	тис. т.	4537	4255	4234	-282	-6,22	-21	-0,49	-303	-6,68
3	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	5690238	6802916	7957950	1112678	19,55	1155034	16,98	2267712	39,85
4	Собівартість однієї тони продукції	грн/тон	1254,19	1598,81	1879,53	344,62	27,48	280,73	17,56	625,35	49,86
5	Витрати на 1 гривню продукції	грн	0,53	0,60	0,66	0,07	13,11	0,06	9,77	0,13	24,16
6	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн	5008894	5242980,5	6683761	234086,50	4,67	1440780,50	27,48	1674867	33,44
7	Фондовіддача	грн/грн	2,14	2,16	1,81	0,02	0,98	-0,35	-16,41	-0,33	-15,59
8	Фондомісткість	грн/грн	0,47	0,46	0,55	-0,005	-0,97	0,09	19,63	0,09	18,47
9	Фондоозброєність	грн/ос.	1097,48	1122,69	1439,53	25,21	2,30	316,84	28,22	342,06	31,17
10	Чисельність ПВП	осіб	4564	4670	4643	106,00	2,32	-27,00	-0,58	79	1,73
11	Продуктивність праці ПВП	тис. грн/особ	2350,48	2428,01	2602,47	77,53	3,30	174,47	7,19	252	10,72
12	Продуктивність праці ПВП	тон/ос	0,994	0,911	0,912	-0,08	-8,34	0,00	0,09	-0,08	-8,27
13	Фонд оплати праці	тис. грн	618146	855022	1089911	236876	38,32	234889	27,47	471765	76,32
14	Середньомісячна заробітна плата	тис.грн	11,287	15,257	19,562	3,97	35,18	4,30	28,21	8,28	73,32
15	Середньорічна вартість активів	тис.грн	13416497,5	14926530,5	16624720,5	1510033	11,26	1698190	11,38	3208223	23,91

Джерело: складено автором на основі додатків

Продовж. табл. 2.3

№	Показники	Од. Вим.	Роки			Відхилення				Відхилення	
			2023	2024	2025	2024-2023 pp.		2025-2024 pp.		2025-2023 pp.	
						+/-	%	+/-	%	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
16	Валовий прибуток	тис. грн	5037339	4535874	4125330	-501465	-9,95	-410544	-9,05	-912015	-18,10
17	Операційний прибуток	тис. грн	3414258	2464851	926664	-949407	-27,81	-1538187	-62,40	-2487594	-72,86
18	Чистий прибуток	тис. грн	2709012	2254188	1473313	-454824	-16,79	-780875	-34,64	-1235699	-45,61
19	Рентабельність продукції	%	88,53	66,68	51,84	-21,85	-	-14,84	-	-36,69	-
21	Операційна рентабельність продажу	%	31,83	21,74	7,67	-10,09	-	-14,07	-	-24,16	-
20	Рентабельність продажів	%	25,25	19,88	12,19	-5,37	-	-7,69	-	-13,06	-

Джерело: складено автором на основі додатків

Для подальшого розрахунку показників ділової активності, нам необхідно проаналізувати фінансовий стан ПрАТ «Центральний ГЗК» [29, 30]. Сенс фінансового стану полягає в тому, що він надає узагальнюючу інформацію про рух, зміну, взаємозв'язок активів, власних коштів і засобів компанії до позикового рахунку [45, с. 174]. У цьому положенні розглядається ряд фінансових ресурсів, при якому підприємство має право вільно розпоряджатися грошовими коштами. Ефективно використовувати їх заради ведення безперервного виробничого циклу, в додаток після чого формується наступна стадія: момент здійснення продажів або розширення асортименту, відтворення нового продукту.

Для більш відкритого дослідження фінансового становища можна виділити методологію економічних аналізів з метою розкриття закономірностей і стану розвитку підприємства шляхом здійснення [9, с. 16]:

- аналізу власності (майна) підприємства;
- аналізу ліквідності (можливість швидко погасити наявні зобов'язання у відповідний термін часу) та оцінка платоспроможності (можливість боржника розрахуватися за всіма формами зобов'язань);
- аналізу фінансової стійкості (залежність виробничого підприємства від позикового капіталу);
- аналізу ділової активності (оборотність капіталу промислового підприємства);
- аналізу фінансового результату та його рентабельності (ефективність застосування матеріальних, грошових та інших ресурсів).

Перш за все ми маємо звернути увагу на форму №1 (табл. 2.4) за групованим видом по активу [29, 30]. В якому відображається структура активів – вартість усієї власності (майна) і джерела його виникнення.

Оцінюючи результати структури активів, ми можемо сказати, що за період 2023-2024 рр. необоротні активи збільшилися в грошових

еквівалентах на суму 367546 тис. грн., відносна щільність якого становила 43,30%. Відповідно (до 2023 р. – 45,06%) і спала на -1,76% від загального балансу активів. При цьому в 2025 р. необоротні ресурси стрімко збільшились в розмірі на суму 3045108 тис. грн.. в порівнянні з минулим 2024 р.. А питома вага становила 55,78%, що на 12,48% більше порівняно с попереднім роком. Такий ріст зумовило зростання вартості ОЗ за рахунок придбання обладнання, так і за рахунок введення в експлуатацію нових споруд. Незмінним показником впродовж 2023-2025 рр. залишився лише у довгострокових інвестиціях – 139 тис. грн.

Величина оборотних активів у 2024 році склала 8870328 тис. грн., що на 1059504 тис. грн.. більше ніж у базисному році. Відповідно (до 2023 р. – 7810824 тис. грн.). Питома вага оборотних коштів становила 56,70% і зросла на 1,76% (до 2023 р. – 54,94%). Зменшення оборотних активів спостерігається у 2025 році на 1084981 тис. грн. і спала на 12,48%. Загальна сума оборотних коштів склала у розмірі 7785347 тис. грн., відносна щільність становила 44,22%.

Матеріальні цінності, які представляють із себе запаси підприємства склали у 2023 р. – 456272 тис. грн. і збільшились у 2024 р. на 117346 тис. грн. Передбачаючи 2025 р. запаси підприємства зменшились на 22586 тис. грн., за рахунок зменшення вартості виробничих запасів. Впродовж 3-ьох років готова продукція і незавершене виробництво збільшувались у грошову виразі. А це свідчить про незадовільну роботу відділу збуту, неправильну політику щодо ціноутворення або зниження попиту на продукцію.

Дивлячись на дебіторську заборгованість у 2024 році порівняно з базисним періодом має позитивну тенденцію у структурі активів, що показало результатом росту питомої ваги 51,41%. Відповідно (до 2023 р. – 48,09%). Від загальної суми активів і збільшення заборгованості інших підприємств споживачів. Контрагентів перед ПрАТ «Центральний ГЗК» на суму 8043613 тис. грн., більше на 1205694 тис. грн.. порівняно з минулим роком. Позитивний факт того що, підприємство розробило ефективну схему з

реалізації своїх товарів в кредит. Але в 2025 році дебіторська заборгованість знизилась на 1112730 тис. грн.. На зменшення торгової дебіторської заборгованості вплинув фактор зниження курсу долара до гривні, а також погашення боргів покупцями готової продукції.

Грошові еквіваленти за період 2023-2024 рр. зменшились на 285346 тис. грн., за період 2024-2025 рр. зменшились на 1163 тис. грн.. Зменшення коштів на рахунках може поставити промислове підприємство в стан неплатоспроможності, не мати можливості вчасно в поставлений термін розрахуватися за зобов'язаннями перед постачальниками.

Інші оборотні кошти, що є набором цінностей, якими володіє підприємство, а також витягує з них вигоду або може їх використовувати для отримання доходу. На 2024 рік вартість складала 105823 тис. грн., що на 21810 тис. грн. більше (до 2023 – 84013 тис. грн.). На 2025 рік ця вартість складала 157321 тис. грн. і збільшилась приблизно у 50-ти % на 51498 тис. грн..

Для візуального образу ми побудували графічне зображення фізичної величини, частки майна від загальної величини по балансу активу (рис 2.1).

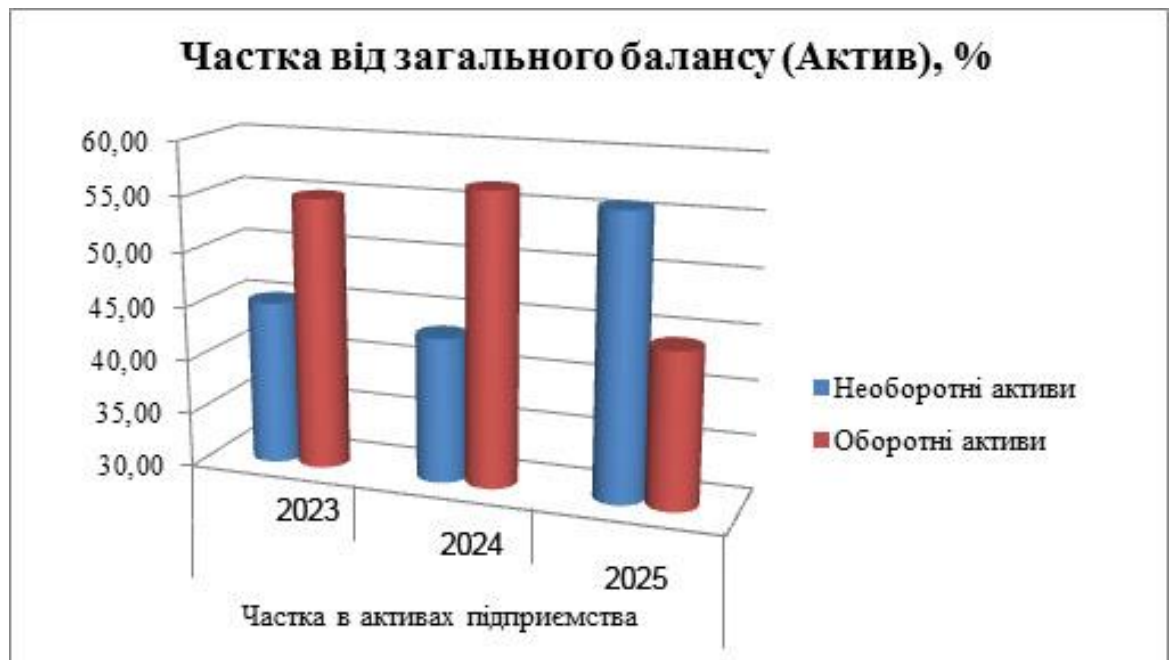

Рисунок 2.1 – Частка майна від загального балансу активів ПрАТ
«Центральний ГЗК»

Таблиця 2.4 – Аналіз структури майна ПрАТ «Центральний ГЗК» та джерела його фінансування за 2023-2025 рр.

Назва показника	На 31.12.2023 р.		На 31.12.2024 р.		На 31.12.2025 р.		Абсолютне відхилення, в тис. грн		Відносне відхилення, в %	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Необоротні активи										
1.1. Нематеріальні активи	43303	0,30	40312	0,26	39942	0,23	-2991	-370	-0,05	-0,03
1.2. Незавершені капітальні інвестиції	777057	5,47	1164671	7,44	1969393	11,19	387614	804722	1,98	3,74
1.3. Основні засоби	4923221	34,63	5562740	35,56	7804782	44,33	639519	2242042	0,93	8,78
1.4. Довгострокові фінансові інвестиції	139	0,001	139	0,001	139	0,001	0	0	0,00	0,00
1.5 Довгострокова дебіторська заборгованість	663063	4,66	6467	0,04	5181	0,03	-656596	-1286	-4,62	-0,01
Всього необоротних активів	6406783	45,06	6774329	43,30	9819437	55,78	367546	3045108	-1,76	12,48
2. Оборотні активи										
2.1. Запаси	456272	3,21	573618	3,67	551032	3,13	117346	-22586	0,46	-0,54
- у т. Ч. Виробничі запаси	270131	1,90	342141	2,19	236724	1,34	72016	-105417	0,29	-0,84
- незавершене виробництво	11284	0,08	18770	0,12	39439	0,22	7486	20669	0,04	0,10
- готова продукція	174857	1,23	212707	1,36	274869	1,56	37850	62162	0,13	0,20
2.2. Розрахунки з дебіторами	6837919	48,09	8043613	51,414	6930883	39,37	1205694	-1112730	3,32	-12,05
- у т.ч. за товари, роботи, послуги	6218803	43,74	7359614	47,042	5418438	30,78	1140811	-1941176	3,30	-16,26
2.4. Грошові кошти	432620	3,04	147274	0,941	146111	0,83	-285346	-1163	-2,10	-0,11
2.5. Інші оборотні активи	84013	0,59	105823	0,676	157321	0,89	21810	51498	0,09	0,22
Всього оборотних активів	7810824	54,94	8870328	56,70	7785347	44,22	1059504	-1084981	1,76	-12,48
Сума активів (Баланс)	14217607	100,00	15644657	100,00	17604784	100,00	1427050	1960127	-	-

Джерело: складено автором на основі додатків

Проаналізувавши отримані результати згрупованого виду по пасиву (табл. 2.5). Ми зазначимо, що у 2024 р. сума зобов'язань та забезпечень склала 15644657 тис. грн.. і збільшилась у порівнянні з базисом на 1427050 тис. грн.. Відповідно (до 2023 р. – 14217607 тис. грн.). У 2025 році загальна сума нарахувала у розмірі 17604784 тис. грн., тобто стала ще більшою на 1960127 тис. грн.. у порівнянні з минулим періодом. Підсумки активу так і пасиву по балансу завжди повинні бути рівними одне одному.

Оскільки найбільшу частку від пасиву займає власний капітал, як у 2023 та 2024 рр. (50,09%; 50,99%). При цьому маючи позитивну тенденцію до збільшення сукупності власних коштів на 855536 тис. грн. Зростання власної частини капіталу сприймається як позитивний сигнал, при цьому ринкова ціна промислового підприємства зростає. На останній 2025 р. передбачається зниження капіталу на -734904 тис. грн. або спад на 9,85% від долі, в порівнянні з базисним періодом. При цьому частка від сукупності зобов'язань склала 41,14%.

Довгострокова зобов'язаність у 2024 році склала у розмірі 850065 тис. грн. (до 2023 р. – 851093 тис. грн.), вартість якої зменшилась на 1028 тис. грн. За часткою становила 5,43 % (до 2023 р. за пит. вагою – 5,99%). У 2025 році заборгованість організації по кредитах і позиках склала 1255745 тис. грн. І збільшилась на 405680 тис. 37рн., при цьому становила 7,13% відносної щільності і зросла на 1,7%. Такий ріст може бути пов'язаний з придбанням нових необоротних активів.

Короткострокова заборгованість у 2024 році склала вартістю 6817163 тис. грн.. і в продовж року збільшилась на 572542 тис. грн. Відповідно (до 2023 р.– 6244621 тис. грн.). Питома вага становила 43,58% (до 2023 р.– 43,92%), спад на 0,35%. На кінець 2025 р. поточне зобов'язання склало у сумі 9106514 тис. грн. і збільшилось на 2289351 тис. грн., питома вага склала 51,73%. За рахунок збільшення заборгованості перед постачальниками і підрядчиками.

Таблиця 2.5 – Аналіз структури зобов'язань та забезпечень ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-2025 рр.

Назва показника	На 31.12.2023 р.		На 31.12.2024 р.		На 31.12.2025 р.		Абсолютне відхилення, в тис. Грн		Відносне відхилення, в %	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Власний капітал										
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	296635	2,09	296635	1,90	296635	1,68	0	0	-0,19	-0,21
1.2. Капітал у дооцінках	2090605	14,70	1580117	10,10	2443108	13,88	-510488	862991	-4,60	3,78
1.3. Додатковий капітал	239236	1,68	239236	1,53	239338	1,36	0	102	-0,15	-0,17
1.4. Емісійний дохід	103526	0,73	103526	0,66	103628	0,59	0	102	-0,07	-0,07
1.5. Резервний капітал	73238	0,52	73238	0,47	73238	0,42	0	0	-0,05	-0,05
1.6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	4422188	31,10	5788212	37,00	4190206	23,80	1366024	-1598006	5,89	-13,20
1.7. Вилучений капітал	9	0,00	9	0,00	0	0,00	0	-9	0,00	0,00
Загальна сума власного капіталу	7121893	50,09	7977429	50,99	7242525	41,14	855536	-734904	0,90	-9,85
2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення										
2.1. Відстрочені податкові зобов'язання	151390	1,06	28003	0,18	141829	0,81	-123387	113826	-0,89	0,63
2.2. Пенсійні зобов'язання	678661	4,77	786049	5,02	1001199	5,69	107388	215150	0,25	0,66
2.3. Інші довгострокові зобов'язання	0	0,00	11484	0,07	84124	0,48	11484	72640	0,07	0,40
2.4. Довгострокові забезпечення	21042	0,15	24529	0,16	28593	0,16	3487	4064	0,01	0,01
Загальна сума довгострокових зобов'язань	851093	5,99	850065	5,43	1255745	7,13	-1028	405680	-0,55	1,70

Джерело: складено автором на основі додатків

Продовж. табл. 2.5

Назва показника	На 31.12.2023 р.		На 31.12.2024 р.		На 31.12.2025 р.		Абсолютне відхилення, в тис. грн		Відносне відхилення, в %	
	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	тис. грн.	Питома вага, %	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3. Поточні зобов'язання та забезпечення										
3.1. Поточна кредиторська заборгованість.: - в т. Ч. За довгостроковими зобов'язаннями	0	0,00	4652	0,03	17736	0,10	4652	13084	0,03	0,07
- за товари, роботи, послуги	681963	4,80	704740	4,50	1348510	7,66	22777	643770	-0,29	3,16
- за розрахунками з бюджетом	189352	1,33	138319	0,88	153748	0,87	-51033	15429	-0,45	-0,01
- за у тому числі з податку на прибуток	75032	0,53	0	0,00	0	0,00	-75032	0	-0,53	0,00
- за розрахунками зі страхування	7513	0,05	11236	0,07	12569	0,07	3723	1333	0,02	0,00
- за розрахунками з оплати праці	29173	0,21	42563	0,27	45799	0,26	13390	3236	0,07	-0,01
- за одержаними авансами	6449	0,05	6685	0,04	8371	0,05	236	1686	0,00	0,00
- за розрахунками з учасниками	5265228	37,03	5821727	37,21	7419816	42,15	556499	1598089	0,18	4,93
3.2. Поточні забезпечення	58076	0,41	78917	0,50	92940	0,53	20841	14023	0,10	0,02
3.3. Інші поточні зобов'язання	6867	0,05	8324	0,05	7025	0,04	1457	-1299	0,00	-0,01
Загальна сума поточних зобов'язань.	6244621	43,92	6817163	43,58	9106514	51,73	572542	2289351	-0,35	8,15
Всього зобов'язань та забезпечень. (Баланс)	14217607	100,00	15644657	100,00	17604784	100,00	1427050	1960127	-	-

Джерело: складено автором на основі додатків

Після описання висновків слід представити образ структури зобов'язань, що представлений в розподілі частин по пасиву у відносних величинах (рис 2.2):

Рисунок 2.2 – Частка майна від загального балансу пасивів ПрАТ «Центральний ГЗК»

Слід додати, що за період 2024-2025 рр. банківські кошти не залучалися [28]. Протягом року були укладені угоди з орендою майна в тимчасове володіння, а саме придбання гірничо-транспортної техніки з терміном погашення до 2024 року.

Для розбору характеристики фінансового стану нам буде потрібно зробити аналіз достатку засобів (ліквідності). Це послужить можливістю оплати заборгованості в даний час, відносно і здатність погашення зобов'язань (платоспроможності) [41, с. 45].

У вітчизняній енциклопедії є поняття [38, с. 174]. Згідно з яким називати суб'єкт господарювання ліквідним можна тоді, коли воно має можливість виконати власні зобов'язання у відносинах інших компаній, кредиторів, постачальників, орендодавців. При тому що зобов'язання повинні бути виконаними в указаний термін (встановленим в договорі між контрагентами). Термін визначення слова ліквідності – означає швидко

реалізувати свої активи і на отримані кошти розрахуватися із зобов'язаннями. Цей сенс значення відрізняє поняття ліквідності від тлумачення платоспроможності підприємства.

Платоспроможність підприємства - це наявність доходів і витрат, що в свою чергу може забезпечувати постійне фінансування діяльності [22, с. 257]. А також виконувати коло дій умов договору за зовнішніми зобов'язаннями. Особливість платоспроможності існує в тому, що підприємство повинно мати досить оптимальну кількість коштів для набору зобов'язань і забезпечення ресурсами поточної діяльності.

Відмінності між двома складовими фінансового аналізу:

- ліквідність формується за рахунок величини та структури оборотних активів, а платоспроможність за рахунок наявних активів у грошовій формі;
- співвідношення оборотних коштів з поточними зобов'язаннями допускається в аналізі ліквідності, а високоліквідні з термінованими зобов'язаннями в аналізі платоспроможності;
- ліквідність зображує не тільки поточну діяльність, але й перспективу підприємства, платоспроможність лише демонструє динаміку поточного стану суб'єкта господарювання;
- рух фінансових потоків, а саме наявні активи, цінні папери. Потоки виконують роль в логістичному механізмі підприємства (відшкодування витрат, залучення активів з джерел фінансування) – визначається ліквідністю компанії;
- рух грошових потоків, тобто надходження грошових еквівалентів у бюджет організації та їх вибуття – визначається платоспроможністю.

Для побудови аналізу ліквідності балансу суб'єкта господарювання ступінь ліквідності групують за статтями активів – від високоліквідних до важколіквідних [35, с. 3]. Зіставлення по пасиву проводиться за терміновістю оплати зобов'язань. Складання по пасиву проводиться за терміновістю оплати зобов'язань. Типове

групування виведене в таблиці нижче (табл. 2.6, 2.7):

Таблиця 2.6 – Групування активів підприємства

Групи	Умовне позначення	Сума рядків балансу	Характеристика
1	2	3	4
Високоліквідні	A ₁	∑P (1160-1165)	Інвестиції та гроші в касі
Швидколіквідні	A ₂	∑ P (1125-1155)	Заборгованість дебіторів, яка буде погашена за умовами контракту
Повільноліквідні	A ₃	∑P (1100, 1190, 1170, 1180, 1200)	Запаси (сировина й матеріали, незавершене виробництво тощо) та інші оборотні кошти
Важколіквідні	A ₄	P1095	Необоротні активи
Примітка: P - рядок форми №1			

Крім групування активної частини балансу, групують ще і пасивну частину, визначаючи правильність зіставлення статті до її характеристики.

Таблиця 2.7 – Групування пасивів підприємства

Групи	Умовне позначення	Сума рядків Балансу	Характеристика
1	2	3	4
Найбільш термінові	П ₁	∑ P (1610-1690)	Поточні зобов'язання за розрахунками
Короткострокові	П ₂	∑ P (1600-1605)	Короткострокові кредити та позикові кошти
Довгострокові	П ₃	∑ P (1595, 1700, 1800)	Довгострокові зобов'язання
Постійні	П ₄	P 1495	Власний капітал

Високоліквідними активами можна вважати наявні кошти на рахунках у кредитно-фінансовій установі або на місці здійснення розрахунків, тобто в касі підприємства. В наступну категорію – менш ліквідних входять розрахунки з покупцями, які не сплатили борги за послуги, роботу або за продукцію. Внаслідок того, що немає впевненості в строках їх надходження. Повільна ліквідність характеризує продаж або

можливість скористатись в погашенні боргів наявних запасів, перебуванням яких знаходяться на етапі виробництва, обігу. Остання категорія містить необоротні активи, зазвичай за умовою їх не розглядають, як їх ліквідувати або продати, тому що це спричинить до спаду обсягу виробництва.

В пасиві підприємства найбільш термінованими вважаються кредити векселедавців які погашаються перед державою, працівниками, постачальниками. На другому рівні короткострокові позики, які сплачуються протягом року. На третьому рівні довгострокові зобов'язання, період яких матиме більше 1 року. Зазвичай такі кредити мають свої ризики, в більшу частину у валютній формі, тому бажано закладати в такі зобов'язання можливості зміни початкових домовленостей. На останньому рівні відображаються зобов'язання перед власниками ПрАТ «ЦГЗК» в розділі власного капіталу, що можуть виникати за бажанням своєрідних власників, при ліквідації суб'єкта господарювання.

За будовою баланс ліквідності будується на період трьох років за даними формами № 1 «Консолідований баланс» (табл. 2.8). Та його система групувань (табл. 2.9).

Оцінюючи ліквідність балансу потрібно розуміти, що в ймовірності буде потрібно зіставити співвідношення кожної групи з частотою часу. Такі значення дають оптимальний образ абсолютної ліквідності підприємства:

$$A_1 > P_1, A_2 > P_2, A_3 > P_3, A_4 < P_4 \quad (2.1)$$

У випадку, якщо під час зіставлення групувань покаже декілька нерівностей, а саме матимуть протилежний знак, то ліквідність балансу буде відрізнитись від оптимального варіанту.

Таблиця 2.8 – Аналіз ліквідності балансу ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-2025 рр., тис. грн.

№ з/п	Групи активів	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Групи зобов'язань	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Платіжний надлишок або нестача		
									2023 р.	2024 р.	2025р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A ₁	432723	147377	146214	П ₁	6244621	6817163	9106514	-5811898	-6669786	-8960300
2	A ₂	6837816	8043510	6930780	П ₂	0	0	0	6837816	8043510	6930780
3	A ₃	540285	679441	708353	П ₃	851093	850065	1255745	-310808	-170624	-547392
4	A ₄	6406783	6774329	9819437	П ₄	7121893	7977429	7242525	-715110	-1203100	2576912
Баланс		14217607	15644657	17604784	x	14217607	15644657	17604784	-	-	-

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Таблиця 2.9 – Система групувань ліквідності балансу ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-2025 рр.

№ з/п	2023 р.			Питома вага		2024 р.			Питома вага		2025 р.			Питома вага		Нормативні значення
	Групи активів	<	Групи зобов'язань	A	П	Групи активів	<	Групи зобов'язань	A	П	Групи активів	<	Групи зобов'язань	A	П	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	A ₁	<	П ₁	0,03	0,44	A ₁	<	П ₁	0,01	0,44	A ₁	<	П ₁	0,01	0,52	>
2	A ₂	>	П ₂	0,48	0	A ₂	>	П ₂	0,51	0	A ₂	>	П ₂	0,39	0	>
3	A ₃	<	П ₃	0,04	0,06	A ₃	<	П ₃	0,04	0,05	A ₃	<	П ₃	0,04	0,07	>
4	A ₄	<	П ₄	0,45	0,50	A ₄	<	П ₄	0,43	0,51	A ₄	>	П ₄	0,56	0,41	<

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Отже, початково по отриманим нерівностям зробимо висновок:

1) Якщо нерівність протягом усього періоду з 2023-2025 рр. дало таке значення $A1 < П1$. Це свідчить про те, що підприємство не платоспроможне, а саме в організації мало грошей для покриття термінових кредитів. Іноді вважається, що перша нерівність не розглядається деякими суб'єктами господарювання. За рахунок цього зароджується фактор про підвищення рівня цін на ринку (інфляція) – це призводить до знецінення грошей і цінних паперів.

2) Нерівність $A2 > П2$ показує те, що швидко-реалізовані активи перевищують своєю величиною над зобов'язаннями строком 1 року. Відповідно це позитивний показник і є відповіддю того, що підприємство буде платоспроможним в плані наступного періоду з урахуванням неодноразових розрахунків з кредиторами. Включаючи отримані кошти від продажу обсягу продукції в кредит.

3) Співвідношення 3 групи $A3 < П3$ дало негативний результат, оскільки оборотність коштів не буде точно потрапляти в терміни оплати заборгованості понад 1 року. Тобто під час надходження грошових еквівалентів від продажів, підприємство не буде встигати розраховуватися з за довгостроковими договорами.

4) На період 2023-2024 рр. нерівність $A4 < П4$ свідчить про дотримання мінімальної умови фінансової стійкості ПрАТ «Центральний ГЗК». Наявності у нього власних оборотних коштів. Однак за 2025 р. баланс підприємства не ліквідний, бо дало обернену нерівність.

Але слід додати, що розрахунок абсолютних, пов'язаних між собою компонентів являється лише наближеним. Більш розширений аналіз найчастіше проводять з відносними параметрами, адже це насправді допоможе оцінити платоспроможність за рахунок фінансових коефіцієнтів.

Коефіцієнт поточної ліквідності – коефіцієнт 1-го рівня, демонструє з себе зв'язок між всіма коштами, що авансуються на фонди обігу з поточними зобов'язаннями. Саме цей індикатор є для підприємства

здатністю відповідати за поточними зобов'язаннями за допомогою застосованих оборотних еквівалентів. Подібне йому поняття є, як коефіцієнт покриття:

$$K_{\text{пок.}} = \frac{OA}{ПЗ} = \frac{A1+A2+A3}{П1+П2} \quad (2.2)$$

$$K_{\text{пок.2023 р.}} = \frac{7810824}{6244621} = \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2} = 1,25$$

$$K_{\text{пок.2024 р.}} = \frac{8870328}{6817163} = \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2} = 1,30$$

$$K_{\text{пок.2025 р.}} = \frac{7785347}{9106514} = \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2} = 0,85$$

де OA – розмір оборотних активів на кінець поточного року, тис. грн.;

ПЗ – поточні зобов'язання на кінець року, тис. грн..

За правилом, нормативне значення має бути в межах від 1-2. В світовій практиці інколи допускається і більше. Але це буде казати про нерациональне використання активів суб'єкта господарювання. Якщо показник менше 1, це свідчитиме про неплатоспроможність.

До першого коефіцієнта характерним йому показником є – оборотний або ще, як його називають – робочий капітал [20, с. 125]. Робочий капітал являє собою ліквідні резерви, внаслідок якими покриваються витрати (витрати). Що утворилися в результаті непередбачених обставин і невизначеності щодо збалансування надходжень і оплати грошовими коштами своїх зобов'язань. Чистий робочий капітал як частина чистих активів організації є також страховим заставою (запасом) для кредиторів-банків у разі неповернення кредитів. Визначається він, як різниця двох компонентів, тобто між поточними авансами і поточними боргами:

$$PK = OA - ПЗ = (A1 + A2 + A3) - (П1 + П2) \quad (2.3)$$

$$PK_{2023 \text{ р.}} = 7810824 - 6244621 = 1566203 \text{ тис. грн.}$$

$$PK_{2024 \text{ p.}} = 8870328 - 6817163 = 2053165 \text{ тис. грн.}$$

$$PK_{2025 \text{ p.}} = 7785347 - 9106514 = -1321167 \text{ тис. грн.}$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності – відображає ефективність покриття ліквідними коштами боргів, які передбачені на 1 рік. Подібна йому назва – критична оцінка [35, с. 129]. У ліквідність включаються всі оборотні кошти, окрім товарно-матеріальних запасів. При обчисленні буде відображена погашена доля кредиту за рахунок високоліквідних активів. В тому числі, яка частина короткострокових зобов'язань буде негайно погашена завдяки наявним коштам на рахунку підприємства, цінних паперів або від надходження по розрахунку дебіторів. Обчислюється у формулі:

$$K_{ш.л.} = \frac{OA - \text{Зап}}{ПЗ} = \frac{A1 + A2 + A3 - \Phi 1 P 1100}{П1 + П2} \quad (2.4)$$

$$K_{ш.л.2023 \text{ p.}} = \frac{7810824 - 456272}{6244621} = \frac{A1 + A2 + A3 - \Phi 1 P 1100}{П1 + П2} = 1,18$$

$$K_{ш.л.2024 \text{ p.}} = \frac{8870328 - 573618}{6817163} = \frac{A1 + A2 + A3 - \Phi 1 P 1100}{П1 + П2} = 1,22$$

$$K_{ш.л.2025 \text{ p.}} = \frac{7785347 - 551032}{9106514} = \frac{A1 + A2 + A3 - \Phi 1 P 1100}{П1 + П2} = 0,79$$

де OA – розмір оборотних активів на кінець поточного року, тис. грн.;

Зап – запаси підприємства, тис. грн.;

ПЗ – поточні зобов'язання на кінець року, тис. грн..

Нормативне допустиме значення повинно бути від 0,7-1,5. Дане значення буде вказувати, на те, що у суб'єкта господарювання достатньо оборотних коштів для термінової оплати боргу.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – співвідношення коштів на рахунках суб'єкта господарювання до поточної заборгованості [20, с. 130]. Іншими словами можна побачити, яку частку боргів підприємство в змозі негайно їх погасити за рахунок своїх коштів в касі і фінансових інвестицій. Визначається, як:

$$K_{\text{абс.л.}} = \frac{\text{ФІ} + \text{ГЕ}}{\text{ПЗ}} = \frac{A1}{\text{П1} + \text{П2}} \quad (2.5)$$

$$K_{\text{абс.л.2023 р.}} = \frac{103 + 432620}{6244621} = \frac{A1}{\text{П1} + \text{П2}} = 0,07$$

$$K_{\text{абс.л.2024 р.}} = \frac{103 + 147274}{6817163} = \frac{A1}{\text{П1} + \text{П2}} = 0,02$$

$$K_{\text{абс.л.2025 р.}} = \frac{103 + 146111}{9106514} = \frac{A1}{\text{П1} + \text{П2}} = 0,02$$

де ФІ – фінансові інвестиції на кінець року, тис. грн.;

ГЕ – гроші та їх еквіваленти на кінець року, тис. грн.;

ПЗ – поточні зобов'язання на кінець року, тис. грн.

Допустимий отриманий результат має бути від 0,2 і більше. У випадку, якщо показник низький. Це свідчатиме про недостачу коштів за допомогою яких підприємство мало б можливість погасити термінові платежі, зокрема яких пізніше б знадобилися.

Для повного оцінювання покриття всіх боргів, буде потрібно прорахувати – сукупний показник, за умови якого включаються різноманітні види засобів і зобов'язань. Визначається шляхом співвідношення ліквідних показників до всіх видів заборгованості:

$$K_{\text{заг.л.}} = \frac{A1 \cdot a_1 + A2 \cdot a_2 + A3 \cdot a_3}{\text{П1} \cdot \text{В1} + \text{П2} \cdot \text{В2} + \text{П3} \cdot \text{В3}} \quad (2.6)$$

$$K_{\text{заг.л.2023 р.}} = \frac{432723 \cdot 0,03 + 6837816 \cdot 0,48 + 540285 \cdot 0,04}{6244621 \cdot 0,44 + 0 \cdot 0 + 851093 \cdot 0,06} = 1,19$$

$$K_{\text{заг.л.2024 р.}} = \frac{147377 \cdot 0,01 + 8043510 \cdot 0,51 + 679441 \cdot 0,04}{6817163 \cdot 0,44 + 0 \cdot 0 + 850065 \cdot 0,05} = 1,38$$

$$K_{\text{заг.л.2025 р.}} = \frac{146214 \cdot 0,01 + 6930780 \cdot 0,39 + 708353 \cdot 0,04}{9106514 \cdot 0,52 + 0 \cdot 0 + 1255745 \cdot 0,07} = 0,57$$

де a_1, a_2, a_3 – питома вага з кожних груп активів у балансі;

$\text{В1}, \text{В2}, \text{В3}$ – питома вага з кожних груп пасивів у балансі.

Допустиме значення має бути рівним 1 або більше. Загальна ліквідність використовується при виборі з потенційних та надійних партнерів на основі фінансової відомості.

Коефіцієнт забезпеченості особистим достатком – дає зведення про те, чи достатньо у підприємства особистих, оборотних розміру коштів, зокрема які необхідні для джерел фінансування суб'єкта. Визначається як:

$$K_{\text{ОВК}} = \frac{П4-А4}{А1+А2+А3} \quad (2.7)$$

$$K_{\text{ОВК } 2023 \text{ р.}} = \frac{7121893 - 6406783}{432723 + 6837816 + 540285} = 0,09$$

$$K_{\text{ОВК } 2024 \text{ р.}} = \frac{7977429 - 6774329}{147377 + 8043510 + 679441} = 0,14$$

$$K_{\text{ОВК } 2025 \text{ р.}} = \frac{7242525 - 9819437}{146214 + 6930780 + 708353} = -0,33$$

Значення коефіцієнту забезпеченості має бути рівним або більшим 0,1. Від'ємне значення коефіцієнта, свідчить про те, що всі оборотні кошти організації, і можливо, частина необоротних активів згенеровані за рахунок позикових джерел.

Для повного відображення змін ліквідності підприємства за 2023-2025 рр. проведемо аналіз показників (табл. 2.10) та побудуємо діаграму (рис. 2.3).

За отриманими даними зробимо висновок, що найбільший позитивний результат висвітлюються саме з 2023 по 2024 рік, цим доводячи про гарну тенденцію розвитку підприємства. При цьому відзначимо, що за 2025 р. значення показників не задовольняли нормативному значенню. Тобто підприємство не могло збалансувати і синхронізувати приплив і відтік грошових коштів за обсягом і термінами.

З огляду на коефіцієнт поточної ліквідності за період 2023 р. з значенням 1,25, спостерігається зростання в 2024 р. на 0,05. В слідстві якого підприємство отримало максимальний показник з коефіцієнтом 1,30. А

значить за проміжок цього часу підприємство ПрАТ «Центральний ГЗК» мало здатність покривати свої зобов'язання за рахунок своїх коштів. В 2025 р. склав 0,85, що на 0,45 менше за показник базового періоду, факт якого говорить про труднощі погасити поточну заборгованість. Для цього необхідно скоротити кредиторську заборгованість і збільшити оборотні кошти на поточному рахунку.

Розглядаючи коефіцієнт швидкої ліквідності в 2024 р. значення склало 1,22, що на 0,04 більше в порівнянні з попереднім часом (до 2023 р. – 1,18). Варто нагадати що отриманий індикатор більше одиниці підтверджує про поліпшення платоспроможності підприємства. В 2025 р. знизився показник на 0,42, в результаті отримавши значення 0,79, що ще не є для підприємства гіршим наслідком. Тому як відстань варіації від нормативного показника більше на 0,09. А значить підприємство зможе погасити свою заборгованість в край надзвичайних ситуаціях, коли становище стане критичним для суб'єкта господарювання.

Приймаючи до уваги абсолютну ліквідність в 2024 р. з коефіцієнтом 0,02. По таблиці видно як зменшився показник на 0,05 у порівнянні з базовим періодом (до 2023 р. – 0,07). В 2025 змін не спостерігається. За весь аналізований період показник не зріс до оптимального формату 0,2. Це означає, підприємство не в змозі якомога швидко покрити зобов'язання грошовими коштами ПрАТ «ЦГЗК». А також від коштів отриманих в результаті від продажів цінних паперів.

Загальна ліквідність за 2 роки мала позитивний результат в комплексному оцінюванні по балансу за 2023 р. – 1,19, і за 2024 р. – 1,38. При якому спостерігалось збільшення на 0,19. В 2025 р. за рахунок перших аналізованих показників, які постійно знижувалися. Відповідно і отриманий результат загальної ліквідності буде негативним з коефіцієнтом 0,57, що на 0,81 менше від значення попереднього часу.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами підприємства в 2023 р. склав 0,09, це менше від нормативного показника на 0,01 за рахунок зменшення власного капіталу ПрАТ «Центральний ГЗК». У порівнянні з базовим періодом в 2024 році результат виріс на 0,04 і становив 0,14, оскільки коефіцієнт перевищив нормативний показник. Це твердить про те, що власний капітал ПрАТ «Центральний ГЗК» виріс, послідовно якого очікується зростання фінансової стійкості і число платоспроможних контрагентів. За період 2025 року коефіцієнт знизився на 0,47, і становив від'ємне число -0,33. Таке значне відхилення призведе до зростання ризику втрати фінансової стійкості і виникнення простроченої заборгованості за рахунок зменшення обсягу власного капіталу.

Таблиця 2.10 – Аналіз показників ліквідності ПРАТ «ЦГЗК» за 2023-2025 рр.

№ з/п	Показники	Норм. Значення	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+/-)	
						2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт поточної (покриття) ліквідності	1-2	1,25	1,30	0,85	0,05	-0,45
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-1,5	1,18	1,22	0,79	0,04	-0,42
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	=>0,2	0,07	0,02	0,02	-0,05	0
4	Коефіцієнт загальної ліквідності	=>1	1,19	1,38	0,57	0,19	-0,81
5	Коефіцієнт забезпечення власними коштами	=>0,1	0,09	0,14	-0,33	0,04	-0,47

Кожен з трьох основних показників, що аналізуються у ліквідності дуже важливий для зовнішніх суб'єктів аналізу:

- поточна ліквідність – для інвесторів
- швидка ліквідність – для банків
- абсолютна ліквідність – для постачальників сировини і матеріалів

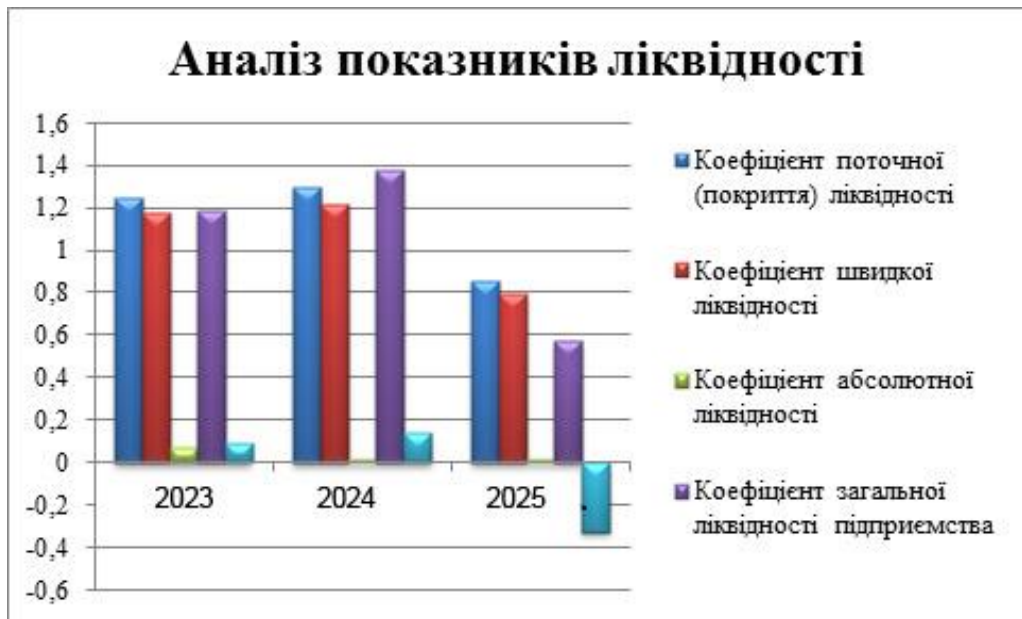

Рисунок 2.3 – Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-2025 рр.

Отже за 2023 та 2024 рік рівень ліквідності підприємства є високим, і підприємство є платоспроможним. Однак за 2025 рік підприємство мало низький рівень ліквідності за рахунок зростання поточних зобов'язань. Товариство планує покрити зобов'язання за рахунок управління над грошовим потоком від регламентованого обліку операційної діяльності.

Доповненням аналізу фінансового становища ПрАТ «Центральний ГЗК» передбачається гарантована платоспроможність. Що включає до свого складу рівновагу між засобами як власними так і залученими і має подібну назву – фінансова стійкість [20, с. 135]. Іншими словами фінансова стійкість – означає стабільність з фінансової точки зору установи, шляхом надання максимальної часткою власних коштів в наборі передбачуваних джерел доходів.

Припущений термін також характеризує про:

- незалежність від інших партнерів, в тому числі кредиторів;
- рівень довіри від інвесторів;
- наявність отриманого прибутку, за допомогою якого підприємство самофінансує себе.

Аналіз рівноваги суб'єкта дослідження вважається важливим етапом оцінювання підприємства. Оскільки це відображає ефект від певного виду діяльності з фінансовим, інвестиційним і поточним аспектом формування ключових положень. Взаємозв'язок платоспроможності і такого значення, як стійкість дає інформацію про стабільність підприємства інвесторам. Характеризуючи здатність організації нести відповідальність за своїми зобов'язаннями і підвищувати власний потенціал.

Як правило, в такому ракурсі ресурси, які вкладаються в самостійну діяльність, повинні своєчасно окупитися за рахунок потоку коштів від реалізації продукції. Після надходження коштів від доходу підприємство самофінансує себе і не залежить від інших джерел генерування активів.

Стандартний алгоритм аналізу стійкості суб'єкта господарювання передбачає ряд наступних фінансових коефіцієнтів (Дод. В).

У разі стійкості компанії мається ряд своїх переваг, наприклад:

- в залучених інвестиціях та у виборі постачальників сировини або комплектуючих;
- в набутті кредитів від грошово-кредитної організації і гарантія про те, що запозичені кошти будуть повернені зі сплатою по ним відсотків;
- в підборі кращих фахівців, тобто поповнення кадрів;
- при уникненні конфлікту з державою, оскільки буде виплачувати своєчасно податки в бюджет.

Проведемо аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Центральний ГЗК» за період 2023-2025 рр., використовуючи дані структури майна та зобов'язань (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Оцінка показників фінансової стійкості ПрАТ «Центральний ГЗК» на період 2023-2025 рр.

№ з/п	Показники	Норм. Значення	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+/-)	
						2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,50	0,51	0,41	0,01	-0,10
2	Коефіцієнт фінансової залежності	<2	2,00	1,96	2,43	-0,04	0,47
3	Маневреність робочого капіталу	за планом	0,29	0,28	-0,42	-0,01	-0,70
4	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	>0,2	0,22	0,26	-0,18	0,04	-0,44
5	Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	1,00	1,04	0,70	0,04	-0,34
6	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,7>0,9	0,56	0,56	0,48	0,00	-0,08
6	Співвідношення позикового і власного капіталу	<1	1,00	0,96	1,43	-0,04	0,47
7	Коефіцієнт стійкості фінансування	0,8-0,9	0,94	0,95	0,93	0,01	-0,02
8	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,50	0,49	0,59	-0,01	0,10
9	Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів	<1	0,13	0,13	0,13	0,00	0,00
10	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-	0,11	0,10	0,15	-0,01	0,05
11	Забезпечення власними оборотними коштами	>0,1	0,09	0,14	-0,33	0,04	-0,47
12	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	<0,2	0,12	0,11	0,12	-0,01	0,01
13	Коефіцієнт поточних зобов'язань	>0,5	0,88	0,89	0,88	0,01	-0,01
14	Коефіцієнт забезпечення запасів робочим капіталом	>0,2	3,43	3,58	-2,40	0,15	-5,98
15	Середня величина фінансового левереджу	<1	2,04	1,98	2,18	-0,07	0,21

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Отже, по отриманим результатам (табл. 2.12), зробимо висновок:

Спираючись на коефіцієнт автономії в 2023 р., який становив у значенні 0,5. Це говорить про те, що підприємство незалежне від зовнішніх джерел і має можливість власними коштами погасити наявні зобов'язання. У 2024 році ступінь незалежності збільшився на 0,01 і становив 0,51, порівняно с базисним часом, що свідчить про високий рівень автономії. Станом на 2025 р., значення коефіцієнта по відношенню 2024 р., знизилось с 0,51 до 0,41 на величину -0,10. На зменшення вплинув фактор розподілу чистого результату ПрАТ «Центральний ГЗК» та нарахування боргів за дивідендами.

Обернений показник у 2023 р. становив за величиною 2. Що є рівним нормативному виразу і підтверджує, що на кожную гривню власного бюджету припадає 2 гривні фінансових ресурсів. У 2024 році вираз зменшився на -0,04 і становив 1,96. Це гарний результат оскільки 1 – це власні кошти, а 0,96 це позикові активи. У 2025 році товариство в більшу частину використовує залучені ресурси. За винятком того, що коефіцієнт зріс на 0,47 і становив 2,43, тобто частка залучення ресурсів більша ніж власних.

Частка запасів у 2023 р. в робочому капіталі становила 0,29 (або 29%). За 2024 рік результат потерпів зменшенню виразу на -0,01. При цьому становив 0,28 (або 28%) в порівнянні з попереднім терміном. У 2025 р. коефіцієнт ще зменшився на 0,7 і становив від'ємне число -0,42 (або -49%). Слід додати, зростання розміру товарних запасів взаємозалежне з рівнем інфляції, що в свою чергу, призводить до притягнення кредитів на довгостроковий термін.

Степінь мобільності над правильним користуванням власним капіталом підприємства за 2023 р. становив 0,22. Чітких рекомендацій щодо встановленого нормативного виразу не має, зазвичай беруть число від 0,2. Позитивний результат від розрахунку показника буде мати про себе уявлення у гнучкому користуванні власних коштів для підтримки балансу урівноваженої оборотної частини. Порівнюючи маневреність наступного 2024 р., можна побачити як показник зріс на 0,04, що у свою чергу становив

0,26 і є кращим за попередній рік. Однак у 2025 р. відбувся значний спад коефіцієнта на -0,44 з визначеним значенням -0,18, це свідчить про направлення залучених ресурсів на фінансування поточної діяльності.

Підпорядкована фінансова стабільність у 2023 р. має рівне значення нормативному виразу, що дорівнює 1. Саме цей показник вказує скільки коштів від власного бюджету надає на національну валюту зобов'язань ПрАТ «Центральний ГЗК». Станом на кінець 2024 р. високий рівень стабільності становив 1,04, тобто зріс 0,04 від попереднього року. У відповідності якого вказує на низький рівень виникнення фінансового ризику. У 2025 р. індикатор зменшився до значення 0,70 на -0,34, зазвичай на практиці нормативний коефіцієнт варіюється від 0,67-1,5. Тобто наш вираз не означає про високий ризик банкрутства. А лише говорить про здатність регенерувати грошовий потік і можливість уникнути тяжких обставин при погашенні зобов'язань.

Станом на кінець 2023 р. долю активів, яку ПрАТ «Центральний ГЗК» здатне фінансувати за допомогою постійного капіталу. На базі довгострокового залучення мало низький рівень з виразом 0,56. Що у свою чергу має ризик втрати платоспроможності, за умовою, що наданий доступ до короткостроковим позикам буде обмежений. На період 2024 р. змін не передбачалось. У порівнянні двох попередніх роках на період 2025 р. фінансова стійкість ПрАТ «Центральний ГЗК» зменшилась на -0,08 і становило значення 0,48. Такий спад каже про недостатність коефіцієнта залишатись в довгостроковій перспективі.

Коефіцієнт співвідношення підсумку розділів по зобов'язанням за звітним 2023 р. становив рівне число 1. За методикою якого значення повинне бути менше одиниці, тому як його досягнення наблизить до критичного рівня. Відносно до 2024 р. з виразом 0,96. Завдяки якому показник спав на -0,04 дозволить вільно маневрувати засобами. У 2025 р. в порівнянні з попереднім періодом спостерігається негативне зростання показника на 0,47, недоліком якого підприємство буде використовувати 1,43

грн. залучених коштів на 1 грн. власних коштів. Подібна назва цьому коефіцієнту – фінансовий важіль.

Концентрація позик суб'єкта вказує на рівень використання левереджа. Згідно з 2023 р. частка від балансу становила 0,5 (або 50%). У 2024 році частина позик зменшилась на незначну величину -0,01 і становила 0,49 (або 49%). При якому має позитивну оцінку фінансового стану. У порівнянні з попереднім періодом у 2025 р. відбулось збільшення на 0,10. В результаті якого отримали значення 0,59 (або 59%). Даний індикатор показав, що на 2025 р. частина активів 59% фінансується за рахунок зобов'язань. Відповідно і рівень фінансового ризику ПрАТ «Центральний ГЗК» буде високим.

Частина необоротних ресурсів, яка фінансується за допомогою довгострокових запозичених коштів впродовж 2023-2025 рр. становила 0,13 і не піддавалась змінам за динамікою трьох років.

Не беручи до уваги короткострокові позики, частка довгострокових в сукупному обсязі джерел їх створення у 2023 р. становило 0,11 (або 11%). При цьому слід додати, що зразкове значення для такого коефіцієнта немає. В порівнянні з базисним періодом у 2024 р. коефіцієнт зменшився на 0,01 і становив значення 0,10 (або 10%). За рахунок того що ця частина спрямована за довготермінованою програмою реалізації програмою реалізації. У 2025 р. відбулось збільшення частки на 0,05, що привело до більшого значення 0,15 (або 15%).

Оцінка забезпеченості власними коштами описана вище при аналізі ліквідності ПрАТ «Центральний ГЗК». Тому як цей компонент взаємозалежний між індикаторами фінансового положення та головним компонентом його забезпеченості.

Частина довгострокових домовленостей підприємства в загальній сумі джерел формування на 2023 р. становило 0,12. Що у свою чергу є оптимальним виразом за нормативним положенням. Тобто підприємство залежить від другого розділу пасиву балансу на 12% в сукупному розмірі позикових коштів. На наступний 2024 рік показник зменшився на 0,11 (або

11%) в порівнянні з попереднім періодом. Однак на 2025 р. показник збільшився досягнувши початкового рівня 0,12, що був у 2023 р. на 0,01.

Питома вага поточних зобов'язань на 2023 р. зі значенням 0,88 задовольняє підприємство в цілому. Тому як частина у відносному сенсі буде мати 88% . У 2024 р. показник збільшився на 0,01 в порівнянні з попереднім часом і становив 0,89 (або 89%), що залежить від позикових джерел. У 2025 р. коефіцієнт зменшився і був встановлений з початку 2023 р. на 0,88 (або 88%).

Частка запасів на 2023 р.. Що фінансується за допомогою залучених ресурсів на постійній основі склало в значенні вищий показник за нормативного 3,43. У 2024 р. цей показник зріс ще на 0,15 і склав максимальний результат 3,58. Відповідно такий показник послужить для забезпечення безперебійного виробничо-збутового процесу ПрАТ «Центральний ГЗК». Збільшення індикатора говорить про тенденцію до підвищення стійкості організації в середньострокового розвитку. А також про зниження залежності від тимчасових джерел. Аналізуючи індикатор 2025 р., ми бачимо, що отримали негативний результат розрахунку -2,40, який впав на -5,98. А значить без короткострокового капіталу підприємство не в змозі зуміти забезпечити безперебійний виробничо-збутової процес. Це також спричинить за собою зупинку операційного процесу за рахунок зниження можливостей для залучення таких коштів.

І на останок мова піде про найважливіший показник, який буде занесений в наступному підрозділі кваліфікаційної роботи – це фінансовий важіль. Але варто відмітити, що за рахунок залучених коштів підприємства замість співвідношення зобов'язань і засобів, використовує середньо-арифметичний коефіцієнт залежності. Тому підприємство веде діяльність в більшу частину з залученими коштами, а не з власним капіталом. У 2023 р. значення капіталізації ПрАТ «Центральний ГЗК» становило більше нормативного виразу 2,04, що є негативним показником для суб'єкта. Найчастіше вважається, що оптимальне значення левериджу повинно бути не

більше одиниці. Оскільки збільшення показника призведе до втрати фінансової незалежності, цьому є і підтвердження $1 < 1,04$. За станом на 2024 р. показник зменшився на $-0,07$ і становив $1,98$. За правилами оцінки кредитоспроможності – коефіцієнт, який матиме значення більше 1. Свідчить про те, що підприємство фінансує свої активи за рахунок залучених фінансів. На 2025 р. спостерігається негативне збільшення індикатора на $0,21$, в результаті якого значення досягло числа $2,18$. При великому показнику матеріального стану стає досить нестійким. У більшу частину таким підприємствам складніше привабити нові додаткові позики.

Узагальнюючи вищеперераховане, підведемо підсумки, що підприємство більш спирається на основні показники. А саме його незалежність, поточні та довгострокові властивості. Впродовж 2023-2024 рр. підприємство ПрАТ «Центральний ГЗК» характеризується як фінансово стійким. Тобто для ведення господарської діяльності впродовж двох років і своєчасного погашення зобов'язань підприємство забезпечене робочим капіталом. Але у 2025 р. підприємство не захищене від зовнішніх негативних впливів, не має можливості безперешкодно маневрувати в фінансовому становищі, а кошти використовуються не продуктивно. Нестійкий стан – говорить про порушення платоспроможності, в тому числі про перебоїв в надходженні грошей на розрахункові рахунки і платежі.

Для виправлення ситуації, що виникла в 2025 р. необхідно привернути увагу до таких методів, як:

- пошук додаткових джерел власних інвестицій;
- зниження заборгованості від дебіторів;
- прискорення оборотності запасів.

Крім того, потрібно знаходити найоптимальніше співвідношення фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, буде здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва.

2.2. Аналіз показників оцінювання ділової активності ПрАТ «Центральний ГЗК»

Аналіз систематичної оцінки активності дозволяє приводити до відома поточний рівень фінансової стійкості, виявляти присутність або відсутність ринку збуту товарів або послуг. У слідстві обчислення показників для початку бажано провести кількісний аналіз, він вимірюється в абсолютних значеннях. У число абсолютних значень входять: розмір використовуваних активів і капіталу, обсяг продажів, також туди входить власний капітал і прибуток (табл. 2.13). Розумно зіставляти ці кількісні параметри в динаміці за ряд періодів (кварталів, років). Найкраще співвідношення між ними [20, с. 161]:

$$T_{II} > T_P > T_A > 100\% \quad (2.8)$$

де T_{II} - темпи зростання (зменшення) прибутку;

T_P - темпи зростання (зменшення) обсягу реалізації;

T_A - темпи зростання (зменшення) вартості активів (валюти балансу).

Показання нерівності, мають наступну економічну інтерпретацію:

- нерівність перша « $100\% < T_A$ » стверджує, що економічний потенціал суб'єкта зростає, тобто відбувається збільшення масштабів його діяльності. Нарощування активів підприємства, сказати інакше – збільшення його розмірів. Нерідко є однією з основних цільових установок, яка відкрито або завуальовано формулюється власниками підприємства і його управлінцями.
- нерівність « $T_A < T_P$ » з економічної думки вказує на те, що в порівнянні зі збільшенням потенціалу – обсяг продажів зростає з більш високою швидкістю. Тобто організація споживає свої ресурси з більшою

оперативністю, і кожна гривня, яка вкладена в його напрямку діяльності, здійснює підвищену віддачу.

- з нерівності «Тр <Тп» ймовірно за все, що зростання прибутку відбувається блискавичними темпами. Це підтверджує про те, що за певний час в порівнянні зниження витрат по виробництву і то як регламентується порядок дій на підприємстві, найважливішим завданням якого виступає оптимізація технологічного процесу і налагодження взаємин з контрагентами.

Проаналізуємо ділову активність в абсолютних параметрах ПрАТ «Центральний ГЗК» (табл. 2.13): Таким чином, на підприємстві в період 2023-2024 рр. спостерігається зменшення чистого прибутку на суму -454824 тис. грн. або знизився на -16,79%. Темп зростання якого становив 83,21%. Станом на період 2024-2025 рр. чистий результат зменшився в розмірі -780 875 тис. грн. або знизився на -34,64%. Темп зростання якого становив 65,36%. На зменшення вплинуло зростання собівартості, а саме підйом заробітної плати і зростання цін на ресурси, електроенергію, податків на використання надр. А також вартість послуг по ремонту основних фондів.

На період 2023-2024 рр. збільшення виручки від реалізації на 611213 тис. грн. або зростання на 5,7%. Темп зростання якого становив 105,7%, говорить про те, що підприємство все більший дохід отримує від основної діяльності. На період 2024-2025 рр. Об'єм продажів збільшився на 744490 тис.грн., або зріс на 6,57%. Темп зростання якого становив 106,57%. Зростання доходу до оподаткування свідчить про позитивну тенденцію по підприємству в цілому.

У базовому періоді вартість активів становила в середній величині 13416497,5 тис. грн. У 2024 р спостерігається темп зростання коштів на 111,26%. Безумовно, це говорить про кращий потенціал організації породжувати прибуток для власників. Тенденція залишалася незмінною протягом всього періоду і приріст склав 111,38% на останній рік в порівнянні з попереднім.

Таблиця 2.13 – Кількісні критерії ділової активності ПрАТ «Центральний ГЗК» впродовж 2023-2025 рр.

Показники	Значення показників, тис. грн			Відхилення, тис. грн		Відхилення, %	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий прибуток	2709012	2254188	1473313	-454824	-780875	83,21	65,36
Виручка від продаж	10727577	11338790	12083280	611213	744490	105,70	106,57
Середньорічна вартість власного капіталу	6564731	7545887,5	7609977	981156,5	64089,5	114,95	100,85
Середньорічна вартість активів	13416497,5	14926530,5	16624720,5	1510033	1698190	111,26	111,38

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Знаходимо за даними критерії темпів приросту впродовж 2023-2024 рр., де: $T_{\Pi} = 83,21\%$; $T_{P} = 105,7\%$; $T_{A} = 111,26\%$.

Темпи приросту впродовж 2024-2025 рр., де: $T_{\Pi} = 65,36\%$; $T_{P} = 106,57\%$; $T_{A} = 111,38\%$.

В результаті кількісного критерію, ми отримаємо установлені параметри: $T_{\Pi} < T_{P} < T_{A} > 100\%$. Як бачимо, у підприємства темпи підвищення чистого результату (менше) $<$ виручки від продажу. Так само темпи зростання реалізації (менше) $<$ темпів зростання активів. Які, в свою чергу, (більше) $> 100\%$. Тобто «Золоте правило» не виконується, а значить робота компанії не ефективна. Це підтверджує відносність зростання витрат на виробництво і на збут продукції у звітному періоді в порівнянні з попереднім. При цьому страждає і економічний потенціал ПрАТ «Центральний ГЗК» тому як перевищення зростання реалізації над активами немає, ресурси використовуються не раціонально. В окремих випадках, наприклад, в період вкладень в бізнес при його розширенні або модернізації, золоте правило може не виконуватись. Однак, це не означає, що в довгостроковому періоді компанія не ефективна.

В інших зарубіжних країнах, де добре розвинена економіка. Також іноді дозволяється застосовувати в співвідношенні ще і власний капітал, що в свою чергу повинен бути більше обсягу активів.

Власний капітал в 2024 р. в середньому розмірі склав 7545887,5 тис. грн.. Це більше за аналогічний показник попереднього року на 981156,5 тис. грн.. (+ 14,95%), темп зростання 114,95%. У 2025 р за середньою величиною склав 7609977 тис. грн., що більше на 64089,5 тис. грн., (+ 0,85%) у порівнянні з попереднім роком. Встановлений темп зростання на 100,85%. Саме в 2024 р. спостерігається збільшення зростання капіталу над активами, і це є рисою висхідної фінансової незалежності, $114,95\% > 111,26\%$.

Окрім кількісного аналізу ми здатні представити комплексний аналіз якісної форми [23]. Для цього беруть до уваги підприємства які схожі між собою, тобто однаково-подібна галузь. У кількісні параметри входять: широта ринку, репутація, рівень керівництва і т.д., для цього існує експертний лист для вимірювання якісного показника організації (табл. 2.14):

Таблиця 2.14 – Вимірювання якісного показника ділової активності конкурентів

№	Характеристика якості	Вага балу	Варіанти відповіді	Підприємство		
				ПрАТ ЦГЗК	ПрАТ ПНГЗК	ПАТ ІНГЗК
1	2	3	4	5	6	7
1	Стадія розвитку суб'єкта	1	На стадії зародження			
		2	На стадії розвитку			
		3	На стадії зрілості	X	X	X
2	Масштаб підприємства	1	Мале			
		2	Середнє			
		3	Велике	X	X	X
3	Інвестиційна привабливість	1	Низька			
		2	Середня	X		X
		3	Велика		X	
4	Якість продукції	1	Низька			
		2	Середня		X	X
		3	Велика	X		
5	Впровадження інновацій за останні 3 роки	1	Не впроваджувались		X	X
		2	Впроваджувалися	X		
6	Масштаб ринку, на якому функціонує організація	1	Місцевий	X	X	X
		2	Регіональний	X	X	X
		3	Федеральний			
		4	Світовий	X	X	X
7	Ділова репутація	1	У процесі становлення			
		2	Поліпшилася за останні роки	X		X
		3	Завжди на високому рівні		X	
8	Конкурентоспроможність підприємства	1	Низька			
		2	Середня	X		X
		3	Велика		X	
9	Ступінь впливу на регіональний рівень цін	1	Низька	X		
		2	Середня		X	
		3	Велика			X
10	Загальна кількість балів			25	27	25

Якісний аналіз в більшу частину використовують для виявлення рівня конкурентоспроможності та репутації суб'єктів. Так як він послужить для порівняння будь-якої кількості об'єктів, в результаті виявлення як найкращого, так і найгіршого об'єкта.

Розрахуємо якісний показник по всіх підприємствам за середньоарифметичним:

$$\text{КПДА}_{\text{якіс}} = \frac{\sum B_i}{n} \quad (2.9)$$

$$\text{КПДА}_{\text{якіс.ЦГЗК}} = \frac{25}{9} = 2,78$$

$$\text{КПДА}_{\text{якіс.ПНГЗК}} = \frac{27}{9} = 3$$

$$\text{КПДА}_{\text{якіс.ІНЗК}} = \frac{25}{9} = 2,78$$

де $\text{КПДА}_{\text{якіс}}$ – комплексна якісна оцінки активності;

$\sum B_i$ – сума бального значення суб'єкта господарювання;

n – кількість характерних ознак.

З формули 2.9 і даних (табл. 2.14) ми отримали більш об'єктивний результат. Що в ролі якісного вимірника були використані бали, значення яких показує ступінь відповідного впливу на рівень ділової активності організацій. Найбільший бал отримав ПрАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат» за величиною – 3 бали. Що є сильним конкурентом як для Центрального так і для Інгулецького комбінату з показником – 2,78.

Згідно із запропонованою методикою всі кількісні та якісні показники замінюються одним загальним показником. Що представляє собою комплексну оцінку, яка складається з комбінації взаємозамінних показників.

Як правило в комплексному оцінюванні розраховуються відносні показники, але перед цим також слід розглянути структуру активів ПрАТ «Центральний ГЗК» в цілому (табл. 2.15).

Таблиця 2.15 – Динаміка структури активів ПрАТ «Центральний ГЗК» впродовж 2023-2025 рр.

№ з/п	Показники	Значення показників			Абсолютне відхилення (+/-)	
		2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7
1	Загально-середня величина майна (активів), тис. грн.	13416497,5	14926530,5	16624720,5	1510033	1698190
2	Середня величина необоротних активів, тис. грн.	6267704	6590539,5	8296883	322835,5	1706343,5
3	Середня величина поточних (оборотних) активів, тис. грн.	7148793,5	8335991	8327837,5	1187197,5	-8153,5
4	Середня величина дебіторської заборгованості, тис. грн.	6241817	7436181	7487248	1194364	51067
5	Питома вага необоротних активів в майні підприємства, %	46,72	44,15	49,91	-2,56	5,75
6	Питома вага оборотних активів у майні підприємства, %	53,28	55,85	50,09	2,56	-5,75
7	Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів підприємства, %	87,31	89,21	89,91	1,89	0,70

Проаналізувавши динаміку структури (табл. 2.15) відзначимо, що в активах підприємства частка необоротних активів зменшилась в 2024 р до 44,15% в порівнянні з 2023 р.. Коли питома вага необоротних активів в майні підприємства становила 46,72% при розмірі 6267704 тис. грн.. Це пов'язано з виплатою довгострокової заборгованості та збільшенням поточних активів. При якому вартість необоротних величини склала 6590539,5 тис. грн. в 2024 р. А в 2025 році частка необоротних активів збільшилась до 49,91% в

результаті з придбанням основних засобів. При якому вартість активів склала 8296883 тис. грн..

Збільшення частки оборотних коштів у майні підприємства в 2024 році становив 55,85%. Що в свою чергу більше в порівнянні з 2023 роком з часткою 53,28%, розмір яких збільшився на 1187197,5 тис. грн. може свідчити про.:

- формування структури, що сприяє прискоренню оборотності;
- відділення фрагмента поточних активів на кредитування дебіторів, говорить про іммобілізацію. Тобто вилучення коштів з бюджету на витрати.

В 2025 році питома вага зменшилась до 50,09%, а розмір на -8153,5 тис. грн.. За рахунок зменшення запасів, розрахунків з дебіторами, коштів на розрахунковому рахунку ПрАТ «Центральний ГЗК».

У 2023 р дебіторська заборгованість склала 87,31% в загальному обсязі оборотних коштів, в 2024 р – 89,21%. При тому, що оборотні кошти в результаті активів балансу склали в 2023 р 53,28%, а в 2024 м – 55,85%. У 2025 році частка дебіторської заборгованості в активах балансу збільшилася до 89,91%.

За рекомендаціями зниження дебіторської заборгованості є позитивною стороною, але несприятливим знаком вважається збільшення граничної нормованої величини заборгованості. Яка буде вважатися неприйнятною якщо перевищить 30%, тобто 1/3 оборотних активів. У нашому випадку обсяг заборгованості стає критичним і негативно впливає на фінансову діяльність компанії. Також варто врахувати що в заборгованість входять фінансові інвестиції. Тому що включає перелік своїх цінностей: цінні папери інших компаній, вклади в складеному капіталі інших підприємств, позики, видані іншим компаніям і т.д.

Впродовж 2023-2025 рр. активи ПрАТ «Центральний ГЗК» збільшувались, з 2023-2024 рр. збільшились у розмірі 1510033 тис. грн., з 2024-2025 рр. збільшились на 1698190 тис. грн.. Поповнення майна

підприємства в цілому є позитивним фактом, який підтверджує про розширення основної (виробничої) діяльності підприємства.

Показники ділової активності (оборотності) допомагають визначити, наскільки ефективно організація використовує наявні у неї засоби. Скільки разів за період вона встигає використовувати одні і ті ж активи.

Коефіцієнти оборотності дуже важливі для оцінки матеріального становища. Тому швидкість перевтілення майна суб'єкта в його валюту виміру, проявляє конкретний вплив на здатність суб'єкта розрахуватися з боргами. А також виміряти цикл реалізації складових активів. Разом з тим, прогресування швидкості обороту відсвічує при інших рівних вимогах підвищення потенціалу суб'єкта з фінансового, виробничого, оборотного характеру. Для цього розраховуються безліч показників оборотності, що дають найбільш типове уявлення про господарську активність підприємства (табл. 2.16):

Отже показники ділової активності впродовж 2023-2025 рр. мають свою динаміку тенденції до зростання і спаду. При дослідженні оборотності майна, дає можливість зрозуміти, скільки разів за період здійснюється повний цикл виробництва та обігу, що приносить відповідний дохід.

Коефіцієнт оборотності активів показує, що в 2023 р. здійснила 0,8 об./рік. Слід відмітити, що нормативного виразу не існує, але тенденція зводиться на збільшення обороту. У 2024 році ця оборотність знизилася до 0,76 об./рік. Це зниження відбулося в результаті збільшення загальної суми майна підприємства. У 2025 року також показник впав до 0,73 об./рік. При показнику менше 1 оборотність активів низька, а отримані доходи не покривають витрати на придбання активів. Середній термін оборотності майна ПрАТ «Центральний ГЗК» за період 2023-2025 рр. склав відповідно 450 днів; 474 днів; 495 днів. Завантаження активів відображає, що в 2023 р. – 1,25 грн. активів припадає на 1 грн. чистої валової виручки. На період 2024 р. коефіцієнт завантаження збільшився на 0,07 грн. (до 2024 р. – 1,32 грн.), у 2025 р. збільшився на 0,06 грн. (до 2025 р. – 1,38 грн.). За правилом

завантаження має бути меншим 1 грн., якщо його значення велике, тим гірше використовуються активи ПрАТ «Центральний ГЗК».

На період 2023 р. організація за аналізований період використовувала середній наявний залишок оборотних коштів 1,5 об./рік. У 2024 р оборотність впала до показника 1,36 обороту на 9,36% за рахунок збільшення розміру виробничих запасів і заборгованості від дебіторів. На 2025 р організація управління поліпшило становище. В слідстві якого оборотність зросла до 1,45 оборотів на 6,67%. Що стосується терміну обороту повинно бути меншим значенням, дивлячись на 2023 р. засоби обернулися за 240 днів. При цьому в 2024 р термін оборотності збільшився на 25 днів (до 2024 р. – 265 днів), а на 2025 р. термін зменшився на 17 днів (до 2025 р. – 248 днів). У 2023 р. на 1 грн. валової виручки припадає 0,67 грн. оборотних коштів, і це є позитивним результатом. Так як це говорить про безперервну роботу суб'єкта щодо поліпшення управління грошовими коштами. За станом 2024 р. за рахунок зменшення оборотності збільшилась завантаженість на 0,07 грн. (до 2024 р. – 0,74 грн.). В порівнянні з базовим періодом у 2025 р. завантаженість зменшилась на 0,05 (до 2025 р. – 0,69 грн.).

За оборотністю заборгованості дебіторів видно, що в 2023 р. сума погашалась в 1,72 рази. Термін якого склав 209 днів, це сталося в результаті списання простроченої дебіторської заборгованості. У 2024 р. оборотність заборгованості зменшилась до 1,52 об./рік за рахунок істотного збільшення дебіторської заборгованості, термін якого склав 236 днів. На період 2025 р. показник стабілізувався і виріс до 1,61 об./рік з терміном 223 дні, за рахунок більш регулярною оплатою покупцями продукції, послуг.

У 2023 році оборотність заборгованості перед іншими суб'єктами обернулася 0,95 рази протягом 379 днів. У 2024 році сума погашалась 1,05 рази протягом 342 днів, що позитивним зростанням на 0,10 обороту більше в порівнянні з базовим періодом. При тому що масштаб господарства пов'язаний саме з продажами, а не з покупками. Нормативне значення для коефіцієнта відсутня. Якщо з постачальниками ми працюємо за

передоплатою, коефіцієнт заборгованості звернеться в нескінченність. У 2025 заборгованість обернулася 1,01 рази, тобто менше на 0,04 обороту ніж в попередньому році, з установленим терміном на 356 днів. У бік зниження показника, свідчить про проблеми компанії, тобто кредитні кошти можуть стати корінним джерелом фінансування.

Коефіцієнт швидкості проходження ТМЦ через склад у 2023 році обернувся на 14,29 рази за 25 днів. У той час як в 2024 році коефіцієнт зменшився на 1,08 оборотів до 13,21 рази, період якого більше на 2 дня від попереднього року. Зниження показника говорить про наростання надлишкових запасів, малоефективне складське управління, нарощування негідних матеріалів. У 2025 показник стабілізувався, тобто прискорив свої обороти на 0,94, в результаті якого швидкість ТМЦ склало 14,15 об./рік. При цьому його тривалість як і в первісному році склало 25 днів, тобто на 2 дні менше в порівнянні з базовим періодом. Незначне збільшення кількості оборотів збільшує прибуток, яку компанія отримує від вкладених грошей в обіг.

Інтенсивність застосування власних коштів у 2023 році в зворотному віддачі склало 1,63 об./рік на тривалість 220 днів. Відповідно завантаженості 0,61 грн. припадає на 1 грн. виручки. Станом на 2024 рік індикатор зменшився на -0,13 оборотів до 1,5 рази з тривалим 240 днів.. За рахунок зростання середнього розміру коштів власників над виручкою, що є фактором зниження оборотності. У порівнянні з минулим роком завантаженість зросла на 0,05 грн. або на 8,75% і склала 0,67 грн. З яких припадають на 1 грн. виручки.

На 2025 рік за рахунок зниження коштів власників і збільшення продажів, оборотність збільшилась на 0,09 рази. Результаті якого підприємство використовувало свої кошти на 1,59 об./рік. з тривалістю 227 днів. Відповідно завантаженість впала на -0,04 грн. або на -5,36%, в результаті якого сума фінансування склала 0,63 грн. на 1 грн. доходу. Це вказує на стабільність виправленої системи продажів ПрАТ «Центральний

ГЗК», а також на правильне використання коштів власників у формуванні виручки.

З огляду на те, що переважну роль у виробництві продукції грає основне обладнання. Варто відмітити що за 2023 рік обсяг випущеної продукції на одиницю вартості основних засобів склав 2,14 грн./грн.. За 2024 рік показник незначно виріс на 0,02 грн. і склав 2,16 грн./грн., і цьому є підтвердження правильного використання ОЗ. За 2025 рік фондвіддача впала на -0,35 грн. і склала 1,81 грн./грн... Це обумовлено тим, що в цей рік відбувалася закупівля техніки. До укладеного договору по лізингу, в результаті якого підприємство ще не встигло повернути свої витрати на придбання ОЗ.

Для більш повної характеристики розглянутого питання з особливих показників оборотності є етапи циклів, а саме як операційного так і фінансового сенсу.

Поняття операційного циклу акцентує увагу на інтервал часу повного обороту поточних коштів [12, с. 3]. Іншими словами проміжок часу від отримання запасів для ведення діяльності до отримання прибутку від продажів випущеної продукції. Але для визначення такого типу циклу, необхідно розрахувати виробничий цикл.

Виробничий цикл розглядається як початок надходження ресурсів на склад і в завершальний момент їх відвантаження покупцеві. В слідстві яких і була вироблена з отриманих матеріалів. Тобто виробничий цикл – це час оборотності ТМЦ. Що в свою чергу обов'язковий для переводу резервів із структури сировини в призначену для продажів в готову продукцію. Визначається він за формулою:

$$V_{\text{ц}} = 360 * \frac{\text{Зап}}{\text{Сб}} \quad (2.10)$$

$$V_{\text{ц} 2023\text{р.}} = 360 * \frac{398071,5}{5690238} = 25 \text{ днів}$$

$$V_{\text{Ц} 2024\text{р.}} = 360 * \frac{1029890}{6802916} = 27 \text{ днів}$$

$$V_{\text{Ц} 2023\text{р.}} = 360 * \frac{1124650}{7957950} = 25 \text{ днів}$$

Де 360 – днів у році;

Зап. – середньорічна сума запасів, тис. грн..;

Сб – собівартість продаж, тис. грн..

Таким чином, ми можемо розрахувати операційний цикл, шляхом підсумовування виробничого інтервалу часу і дебіторської заборгованості.:

$$ОП_{\text{Ц}} = V_{\text{Ц}} + T_{\text{ДЗ}} \quad (2.11)$$

$$ОП_{\text{Ц} 2023\text{р.}} = 25 + 209 = 235 \text{ днів}$$

$$ОП_{\text{Ц} 2024\text{р.}} = 27 + 236 = 263 \text{ днів}$$

$$ОП_{\text{Ц} 2025\text{р.}} = 25 + 223 = 249 \text{ днів}$$

де $V_{\text{Ц}}$ – виробничий цикл, дні;

$T_{\text{ДЗ}}$ – термін обороту дебіторської заборгованості, дні.

На підставі вищесказаного логічно припустити, що за всім цим стоїть і фінансовий цикл [16, с. 72]. Що вдає із себе розрив між терміном платежів за зобов'язаннями ПрАТ «Центральний ГЗК» перед постачальниками і поверненням грошової суми від дебіторів. Фінансовий цикл зароджується в момент погашення боргів перед кредиторами. Тобто оплата за придбані ресурси у постачальників, і завершується поверненням грошей від покупців, або так званих дебіторів за відвантажений товар.:

$$\Phi_{\text{Ц}} = ОП_{\text{Ц}} - T_{\text{КЗ}} \quad (2.12)$$

$$\Phi_{\text{Ц} 2023\text{р.}} = 235 - 379 = -144 \text{ днів}$$

$$\Phi_{\text{Ц} 2023\text{р.}} = 263 - 342 = -78 \text{ днів}$$

$$\Phi_{\text{Ц} 2023\text{р.}} = 249 - 356 = -107 \text{ днів}$$

де ОПц – операційний цикл, дні;

$T_{КЗ}$ – термін кредиторської заборгованості, дні.

Отже тривалість операційного циклу збільшилася в 2024 році на 29 днів у порівнянні з 2023 роком. Збільшення операційного циклу розглядається як негативна тенденція, яка веде до збільшення часу між закупівлею сировини і отриманням виручки. А в 2025 році вона знизилася терміном на 15 днів і склала 249 днів.

Термін фінансового циклу на протязі 2023-2025 рр. дало від'ємний результат. Це є фактом того, що підприємство отримує грошові еквіваленти від клієнтів раніше, ніж виплачує заборгованість кредиторам. Якщо утворюється від'ємне значення. Це означає, що постачальники товару настільки доброзичливі по відношенню з суб'єктом. Що не звертають увагу на те, як підприємство зробить продукт з їх ресурсів і реалізує його. При цьому не вимагають термінової оплати за сировину, поки підприємство не отримає прибуток від продажу.

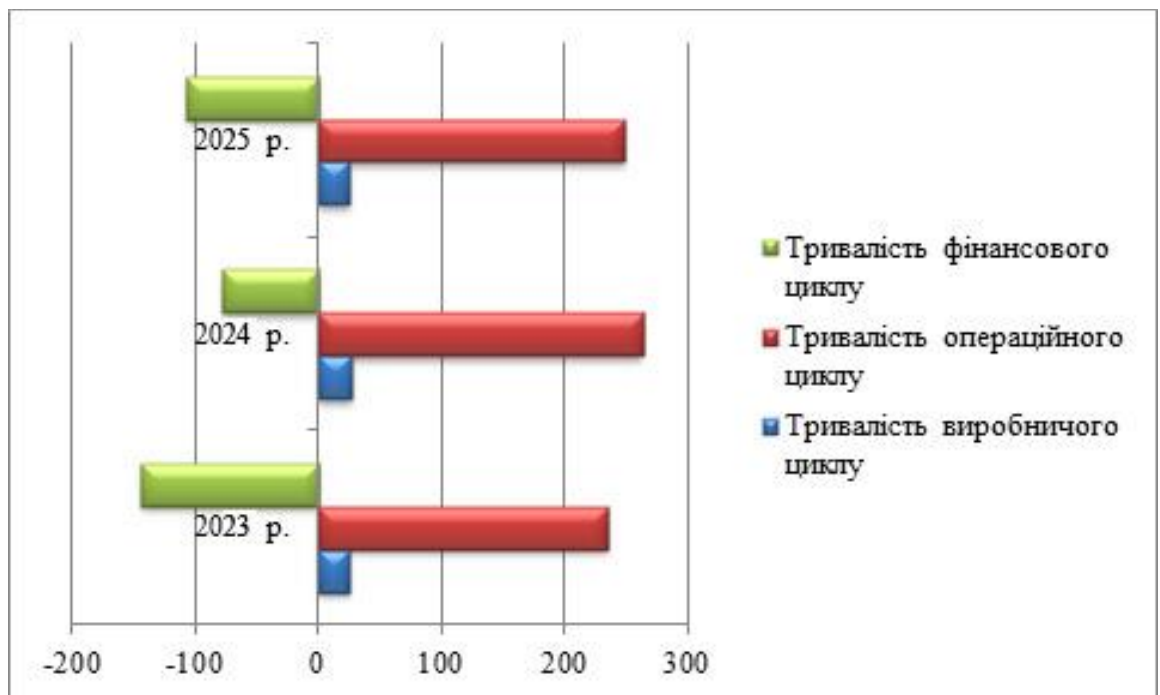

Рисунок 2.4 – Цикли ділової активності ПрАТ «Центральний ГЗК»

Таблиця 2.16 – Аналіз відносних результатів ділової активності ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-2025 рр.

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Значення показників			Абсолютне відхилення (+/-)		Відносне відхилення (%)	
			2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.	2024/2023 рр.	2025/2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Коефіцієнт оборотності активів	оборотів, разів	0,80	0,76	0,73	-0,04	-0,03	-5,00	-4,32
2	Період обороту активів	дні	450	474	495	24	21	5	5
3	Завантаженість активів	грн/грн	1,25	1,32	1,38	0,07	0,06	5,26	4,51
4	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	оборотів, разів	1,50	1,36	1,45	-0,14	0,09	-9,36	6,67
5	Період обороту оборотних активів	дні	240	265	248	25	-17	10	-6
6	Завантаженість оборотних активів	грн/грн	0,67	0,74	0,69	0,07	-0,05	10,32	-6,25
7	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	оборотів, разів	1,72	1,52	1,61	-0,19	0,09	-11,28	5,84
8	Період обороту дебіторської заборгованості	дні	209	236	223	27	-13	13	-6
9	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	оборотів, разів	0,95	1,05	1,01	0,10	-0,04	10,93	-4,02
10	Період обороту кредиторської заборгованості	дні	379	342	356	-37	14	-10	4

Продовж. табл. 2.16

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Значення показників			Абсолютне відхилення (+/-)		Відносне відхилення (%)	
			2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024-2023 рр.	2025-2024 рр.	2024/2023 рр.	2025/2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	Коефіцієнт оборотності матеріально-товарних запасів	оборотів, разів	14,29	13,21	14,15	-1,08	0,94	-7,58	7,12
12	Період обороту матеріально-товарних запасів	дні	25	27	25	2	-2	8	-7
13	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	оборотів, разів	1,63	1,50	1,59	-0,13	0,09	-8,05	5,67
14	Період обороту власного капіталу	дні	220	240	227	19	-13	9	-5
15	Завантаженість власного капіталу	грн/грн	0,61	0,67	0,63	0,05	-0,04	8,75	-5,36
16	Фондовіддача	грн/грн	2,14	2,16	1,81	0,02	-0,35	0,98	-16,41
17	Тривалість виробничого циклу	дні	25	27	25	2	-2	8	-7
18	Тривалість операційного циклу	дні	235	263	249	29	-15	12	-6
19	Тривалість фінансового циклу	дні	-144	-78	-107	66	-29	-46	37

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

В ході аналізу показників активності, виділяють ще значення прибутковості підприємства. Для загального уявлення ефективності всіх видів ресурсів, необхідно визначити рентабельність ПрАТ «Центральний ГЗК» (табл. 2.17).

На основі отриманих даних, динаміка значень ефективності всього підприємства падає з кожним роком, причиною цього може бути наявність багатьох факторів. Але не вдаючись поки що в подробиці аналізу роботи, відзначимо, що у 2024 р. порівнянні з 2023 р. спостерігається зниження практично всіх показників. Стосовно витратних індикаторів, рентабельність продукції знизилася на -21,85%. Операційна рентабельність – на -16,08%, звичайна рентабельність – на -13,83%. Рентабельність господарства – на -13,68%, покриття витрат виробництва – на -21,85%. Окупність цих же витрат навпаки мають тенденцію до зростання показника на 6,95%, що є негативним значенням, тому як показник повинен зменшуватися. Все це говорить про зниження ефективності діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК».

Слід зазначити недоліки і в позиції ресурсних показників. У 2024 р. порівняно з минулим періодом рентабельність активів впала на -5,09%. Ефективність коштів власників – на -11,39%, ефективність залучених засобів – на -9%, довгострокове використання (перманентних) коштів – на -14,24%. Фондорентабельність – на -9,02%, ефективність поточних коштів – на -10,85%, покриття активів – на -3,99%. При цьому їх окупність зросла на 6,58%, покриття коштів власників зменшилася на -13,15%, при цьому окупність зросла на 5,35%.

За динамікою прибуткових значень, валовий ефект реалізації впав на 6,95%, рентабельність продажів – на -5,37%, прибутковість від операційної форми – на -10,01%.

У 2025 р. спостерігається небажаний вплив за всіма показниками рентабельності ПрАТ «Центральний ГЗК», крім рентабельності покриття і окупності коштів власників. Що говорить про зниження ефективності організації в цілому, в порівнянні з 2024 р. Рентабельність активів впала на -

14,84%, операційна рентабельність – на -16,09%. Звичайна рентабельність – на -11,61%, рентабельність господарства – на -11,43%, покриття витрат виробництва – на -14,84%, окупність зросла на 5,86%. Дотримуючись даної групи, можна сказати, що прибутковість понесених витрат відображає скільки прибутку у відсотках генерує ПрАТ «Центральний ГЗК» на кожну гривню витрат.

Разом з тим слід підкреслити, що за показниками ресурсної групи в порівнянні з попереднім періодом у 2025 р. рентабельність активів впала на -6,24%. Ефективність коштів власників – на -10,51%, ефективність залучених засобів – на -14,2%, довгострокове використання (перманентних) коштів – на -11,81%. Фондорентабельність – на -16,45%, ефективність поточних коштів – на -9,35%. Покриття активів – на -3,28%, при цьому їх окупність зросла на 5,94%. Варто відзначити, що із всіх показників мають тенденцію позитивного ефекту на діяльність. А саме покриття коштів власників, величина якого покриває понесені витрати при збільшенні на – 13,15%, і окупність для одержання 1 грн. від продажу. Яка зменшилась на 3,57%. Необхідність розрахунку такої групи полягає в необхідності виявлення прибутковості від застосованих ресурсів та капіталу.

Зниження ефективності в дохідних показниках видно і в 2025 р., дивлячись на валові продажі, помітно що коефіцієнт обумовлений зниженням на -5,86%. Ефект чистих продажів – на -7,69%, ефект отримання доходу від основної діяльності – на -12,74%. Ця група має особливе значення в комерційній діяльності і відображає здатність виконувати роботу і досягати бажаного результату від отриманого прибутку з кожного гривні виручки.

Таблиця 2.17 – Аналіз показників ефективності діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2023-2025 рр.

№ з/п	Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+/-)	
					2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7
ВИТРАТНІ ПОКАЗНИКИ						
1	Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг)	88,53	66,68	51,84	-21,85	-14,84
2	Рентабельність операційної діяльності	39,40	23,32	7,22	-16,08	-16,09
3	Рентабельність звичайної діяльності	38,12	24,29	12,68	-13,83	-11,61
4	Рентабельність господарської діяльності	37,56	23,88	12,45	-13,68	-11,43
5	Коефіцієнт покриття виробничих витрат	188,53	166,68	151,84	-21,85	-14,84
6	Коефіцієнт окупності виробничих витрат	53,04	60,00	65,86	6,95	5,86
РЕСУРСНІ ПОКАЗНИКИ						
7	Рентабельність підприємства	20,19	15,10	8,86	-5,09	-6,24
8	Рентабельність власного капіталу	41,27	29,87	19,36	-11,39	-10,51
9	Рентабельність залученого капіталу	39,54	30,54	16,34	-9,00	-14,20
10	Рентабельність перманентного капіталу	44,83	30,59	18,78	-14,24	-11,81
11	Фондорентабельність	43,22	34,20	17,76	-9,02	-16,45
12	Рентабельність оборотних активів	37,89	27,04	17,69	-10,85	-9,35
13	Рентабельність покриття активів	79,96	75,96	72,68	-3,99	-3,28
14	Рентабельність окупності активів	125,07	131,64	137,58	6,58	5,94
15	Рентабельність покриття власного капіталу	163,41	150,26	158,78	-13,15	8,52
16	Рентабельність окупності власного капіталу	61,19	66,55	62,98	5,35	-3,57
ДОХОДНІ ПОКАЗНИКИ						
17	Валова рентабельність продажу	46,96	40,00	34,14	-6,95	-5,86
18	Чиста рентабельність продажу	25,25	19,88	12,19	-5,37	-7,69
19	Рентабельність доходу від операційної діяльності	29,76	19,76	7,01	-10,01	-12,74

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Оскільки об'єкт дослідження зазнає труднощів з ділової активності і ефективності ПрАТ «Центральний ГЗК». Більш широке відображення формування аналізу прийнято використовувати інтегральне дослідження показників. Зокрема послужить цьому система аналізу, розроблена компанією «Дюпон». Розкладання двох компонентів може висунути дві причини падіння ефективності підприємства, тобто зниження ефекту коштів від продажів суб'єкта і зменшення оборотності [11, с. 224].

Для визначення двохфакторної моделі – рентабельності активів, нам необхідно побудувати ряд взаємопов'язаності між собою показників (табл. 2.18).

Таблиця 2.18 – Фінансові дані ПрАТ «Центральний ГЗК» за підсумками діяльності за 2023-2025 рр.

№ з/п	Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+/-)	
					2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7
1	Виручка від реалізації, тис. грн.	10727577	11338790	12083280	611213	744490
2	Чистий прибуток, тис. грн.	2709012	2254188	1473313	-454824	-780875
3	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	13416497,5	14926530,5	16624720,5	1510033	1698190
4	Рентабельність продажу (ROS), %	25,25	19,88	12,19	-5,37	-7,69
5	Коефіцієнт оборотності активів (Коа), оборотів	0,80	0,76	0,73	-0,04	-0,03
6	ROA, %	20,19	15,10	8,86	-5,09	-6,24

За побудованою залежністю (табл. 2.18) рентабельність активів підприємства в поточному 2024 р. становила 15,10%, а в базовому 2023 р. становила 20,19%. Тобто відбулось зменшення в абсолютному вираженні на -5,09%. Відповідно до періоду 2025 р. коефіцієнт становив 8,86%, що у порівнянні з базовим 2024 р. зменшився на 6,24%. Спад ефективності спричинило зменшення від ефекту продажів та від інтенсивного застосування сукупних активів. При цьому рентабельність реалізації зменшилась у 2024 р. в порівнянні з базовим періодом на -5,37%, а в 2025 р. – на -7,69%. За рахунок зменшення чистого прибутку в абсолютному вираженні за період 2023-2024 рр.

на -454824 тис. грн. Відповідно впродовж 2024-2025 рр. прибуток зменшився на -780875 тис. грн.

Безперечну важливість несе за собою і ефективність від коштів власників. Адже вона може дати уявлення інвестору або своїм фахівцям, наскільки успішно вдається компанії утримувати прибутковість капіталу на належному рівні. Тим самим визначити рівень привабливості її для інвесторів. Сутність цієї вимоги зводиться до виявлення так званої трьохфакторної моделі, в якій застосовується фінансовий важіль (табл. 2.19).

Таблиця 2.19 – Фінансові дані ПрАТ «Центральний ГЗК» за підсумками діяльності за 2023-2025 рр.

№ з/п	Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+/-)	
					2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7
1	Виручка від реалізації, тис. грн.	10727577	11338790	12083280	611213	744490
2	Чистий прибуток, тис. грн.	2709012	2254188	1473313	-454824	-780875
3	Середньорічна вартість активів, тис. грн.	13416497,5	14926530,5	16624720,5	1510033	1698190
4	Рентабельність продажу, %	25,25	19,88	12,19	-5,37	-7,69
5	Коефіцієнт оборотності активів, оборотів	0,80	0,76	0,73	-0,04	-0,03
6	Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	6564731	7545887,5	7609977	981156,5	64089,5
7	Коефіцієнт власного капіталу, оборотів	1,63	1,50	1,59	-0,13	0,09
8	Фінансовий левередж	2,04	1,98	2,18	-0,07	0,21
9	ROE, %	41,27	29,87	19,36	-11,39	-10,51

З фінансових підсумків, рентабельність власного капіталу в поточному 2024 р. становила 29,87%, а в базовому 41,27%. Тобто в абсолютному вираженні показник зменшився на -11,39%, що негативно позначається на динаміці вкладень власників. Аналізуючи рентабельність у 2025 р. з коефіцієнтом 19,36% за поточним роком у порівнянні з минулим періодом ефективність знизилась на -10,51%. Такий значний спад виник

завдяки зменшенню прибутку після оподаткування і збільшенню коштів власників суб'єкта за період 2023-2024 рр. у розмірі 981156,5 тис. грн. А за 2024-2025 рр. за величиною 64089,5 тис. грн. Крім того, що власні кошти збільшуються, відповідно зростатимуть і боргові зобов'язання. Коефіцієнт капіталізації впродовж 2023-2024 рр. зменшився на -0,07, за період 2024-2025 рр. збільшився на 0,21. Ефект капіталізації в різниці власних до сукупних активів, дає можливість підвищити прибутковість бізнесу в 2023 р. на 21,07%. У відповідності в 2024 р. – на 14,77%, на останній період 2025 р. – на 10,5%. Такий ефект вказує на результативне управління стороннім капіталом, в доповненні суб'єкту варто зменшити частку кредитних фондів.

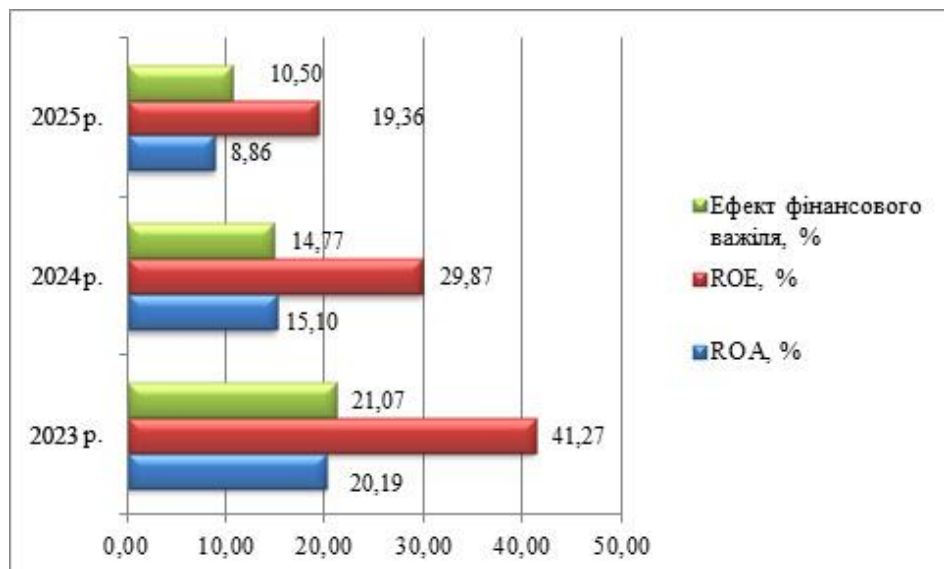

Рисунок 2.5 – Динаміка змін моделі Дюпона та ефекту важіля

Зниження ефекту сукупного капіталу зведе до падіння попиту на виріб і про перенакопичення активів.

Підводячи підсумки аналізу техніко-економічних показників і фінансового стану ПрАТ "Центральний ГЗК". Включаючи аналіз інтенсивності використання ресурсів і їх економічної ефективності, необхідно підкреслити, як підприємство в стабільному положенні функціонувало в проміжку часу 2023-2024 рр. Не враховуючи, те що підприємство в 2024 р. отримало меншу величину чистого прибутку, воно

вчасно отримувало оплату за надані послуги партнерам (дебіторам), тобто підприємство мало оптимальний рівень ліквідності і платоспроможності. Також суб'єкт був забезпечений робочим капіталом, що давало перевагу в своєчасному погашенні своїх зобов'язань, і вважалося незалежним протягом 12 місяців. Це гарантія того, що воно змогло б розрахуватися по боргах власними коштами. Дивлячись на показники оборотності, оголосимо що в 2023-2024 рр. вони як зростали так і падали не даючи про себе засвідченої інформації. З одного боку кредитори швидко погашали борги, а дебітори не поспішали розраховуватися з підприємством ПрАТ "Центральний ГЗК". Посилаючись на головний показник оборотності активів, відзначимо що вартість майна перевищує отриману виручку, тобто доходи не покривають витрати на придбання активів.

На період 2025 р. підприємство підприємство мало низький рівень ліквідності за рахунок зростання поточних зобов'язань. Також в більшу частину використовувало залучені ресурси на поточну діяльність. Підприємство не захищене від зовнішніх негативних впливів, не має можливості безперешкодно маневрувати в фінансовому становищі, а кошти використовуються не продуктивно.

За всі роки суб'єкт має небажаний вплив за всіма показниками рентабельності ПрАТ «Центральний ГЗК», що говорить про зниження ефективності організації в цілому. На базі цього необхідно виявити резерви, що мають вплив на прибутковість підприємства та розробити ряд дій, за допомогою яких можна виправити положення у фінансовому стані.

РОЗДІЛ 3
ОБГРУНТУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПРАТ
«ЦЕНТРАЛЬНИЙ ГЗК»

3.1 Визначення впливу факторів на фінансовий стан ПрАТ «Центральний ГЗК»

З метою розкладання виниклих причин падіння ефективного діяльності використовують факторний аналіз – це дозволить побачити який сегмент впливає на динаміку зміни величини результативного показника [17, с. 365].

Для проведення такого виду аналізу необхідно сформувати багатофакторну модель, зокрема цього буде надана модель Дюпона. Розклавши компоненти загального показника, ми побачимо що найбільш призвело до погіршення фінансового стану. В першу чергу звернемо увагу на двохфакторну модель і з'ясуємо чому рентабельність підприємства має тенденцію до зниження результату з кожним наступним роком. Для цього візьмемо дані з минулої таблиці і виведемо їх для здійснення прийнятих прийомів розрахунку факторного аналізу (табл. 3.1):

Таблиця 3.1 – Розрахункові значення для факторного аналізу ефективності діяльності підприємства за 2023-2025 рр.

№ з/п	Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Відхилення (+/-)	
					2024-2023 рр.	2025-2024 рр.
1	2	3	4	5	6	7
1	Прибутковість продажу (ROS), %	25,25	19,88	12,19	-5,37	-7,69
2	Ділова активність (Коа), оборотів	0,80	0,76	0,73	-0,04	-0,03
3	Фінансовий левередж	2,04	1,98	2,18	-0,07	0,21
4	ROA, %	20,19	15,10	8,86	-5,09	-6,24
5	ROE, %	41,27	29,87	19,36	-11,39	-10,51

Зазвичай для оцінки факторів впливових на індикатор застосовують популярний метод дослідження – детермінований аналіз. Завдяки йому фактори обчислюють простим способом ланцюгових підстановок, а також іншими методами.

Ланцюгові підстановки характерні шляхом поступової заміни базового індикатора на фактичний показник кожного фактора, з урахуванням зміни на один, другий, третій компонент і т.д.. При тому що інші не повинні змінюватися. Використовуючи ланцюгові підстановки, потрібно дотримуватися правила послідовності розрахунку, інакше можна припуститися помилки. В першу чергу ми повинні скласти мультиплікативну модель:

$$Y = a * b \quad (3.1)$$

$$ROA = ROS * K_{OA}$$

де Y – результативний показник;

a, b – якісний (інтенсивний) показник.

Першим етапом застосуємо за допомогою базисного та поточного періоду підстановку, яка буде відповідати черговості замін:

$$Y = a_i * b_i \quad (3.2)$$

$$Y_0 = a_0 * b_0$$

$$Y_a = a_1 * b_0$$

$$Y_b = a_0 * b_1$$

де a_0, b_0 - фактори базового періоду;

a_1, b_1 - фактори поточного періоду.

Другим етапом розраховується вплив від кожного фактора на зміну результативного індикатора:

1) вплив фактору a на зміну результативного індикатора Y :

$$\Delta Y_a = Y_a - Y_0 \quad (3.3)$$

2) вплив фактору b на зміну результативного індикатора Y :

$$\Delta Y_b = Y_b - Y_a \quad (3.4)$$

Третім етапом необхідно перевірити правильність вичислення моделі за рахунок визначення впливу кожного фактору на рентабельність.:

$$\Delta Y = Y_1 - Y_0 = \Delta Y_a + \Delta Y_b \quad (3.5)$$

Виконавши перевірку результативних індикаторів, отримані значення повинні співпадати один з одним, тобто повинна дорівнювати сукупному приросту рентабельності.

Отже, розрахуємо вплив факторів на зміну рентабельності активів за допомогою ланцюгових підстановок, та занесемо отримані розрахунки в аналітичну таблицю 3.2.:

Таблиця 3.2 – Факторний аналіз двохфакторної моделі за період 2023-2025 рр.

Підстановка	Факторні ознаки				Рентабельність активів, %		Вплив факторів, Δ	
	Рентабельність реалізації, %		Оборотність активів, разів					
	2023-2024 рр.	2024-2025 рр.	2023-2024 рр.	2024-2025 рр.	2023-2024 рр.	2024-2025 рр.	2023-2024 рр.	2024-2025 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	25,25	19,88	0,80	0,76	20,19	15,10	-	-
a	19,88	12,19	0,80	0,76	15,90	9,26	-4,30	-5,84
b	19,88	12,19	0,76	0,73	15,10	8,86	-0,79	-0,40
Алгебраїчна сума							-5,09	-6,24

Результативний показник – ефективність активів. Проаналізуємо зміну даного показника під впливом відхилень від базового ступеня ряду факторів: рентабельність продаж, оборотність активів.

- 1) Вихідна двохфакторна мультиплікативна модель з умовними значеннями за період 2023-2024 рр.:

$$ROA = ROS * K_{OA} \quad (3.6)$$

$$ROA_{2023} = ROS_{2023} * K_{OA 2023} = 25,25 * 0,8 = 20,19\%$$

$$ROA_{ROS} = ROS_{2024} * K_{OA 2023} = 19,88 * 0,8 = 15,90\%$$

$$ROA_{Koa} = ROS_{2024} * K_{OA 2024} = 19,88 * 0,76 = 15,10\%$$

- 2) Вихідна трьохфакторна мультиплікативна модель з умовними значеннями за період 2024-2025 рр.:

$$ROA_{2024} = ROS_{2024} * K_{OA 2024} = 19,88 * 0,76 = 15,10\%$$

$$ROA_{ROS} = ROS_{2025} * K_{OA 2024} = 12,19 * 0,76 = 9,26\%$$

$$ROA_{Koa} = ROS_{2025} * K_{OA 2025} = 12,19 * 0,73 = 8,86\%$$

- 3) Вплив факторів на зміну ефективності суб'єкта:

$$\Delta ROA_{ROS (18-17 \text{ pp.})} = ROA_a - ROA_0 = 15,90 - 20,19 = -4,30\%$$

$$\Delta ROA_{Koa (18-17 \text{ pp.})} = ROA_b - ROA_a = 15,10 - 15,90 = -0,79\%$$

$$\Delta ROA_{ROS (19-18 \text{ pp.})} = ROA_a - ROA_0 = 9,26 - 15,10 = -5,84\%$$

$$\Delta ROA_{Koa (19-18 \text{ pp.})} = ROA_b - ROA_a = 8,86 - 9,26 = -0,40\%$$

Таким чином зменшення ефективності продажу продукції у 2024 році призвело до зниження рентабельності активів на -4,30%. А уповільнена інтенсивність використання майна суб'єкта спричинила спад рентабельності на -0,79%. В порівнянні з минулим періодом у 2025 році зниження долі доходу від

кожної заробленої гривні спричинило спад ефективності всього капіталу на - 5,84%. Аналізуючи кількість оборотів реалізації товарів і послуг за досліджуваний період, можемо сказати, що його зменшення визвало втрату ефективного застосування майна суб'єкта на -0,40%.

Перевірка розв'язку: $= -4,3 - 0,79 = -5,09\%$

Перевірка розв'язку: $= -5,84 - 0,40 = -6,24\%$

Аналогічно розрахуємо вплив факторів на зміну ефективності коштів власників за допомогою ланцюгових підстановок, та занесемо отримані розрахунки в аналітичну таблицю 3.3:

Таблиця 3.3 – Факторний аналіз двофакторної моделі за період 2023-2025 рр.

Підстановка	Факторні ознаки						Рентабельність ВК, %		Вплив факторів, Δ	
	Рентабельність реалізації, %		Оборотність активів, разів		Фінансовий важіль					
	2023- 2024 рр.	2024- 2025 рр.	2023- 2024 рр.	2024- 2025 рр.	2023- 2024 рр.	2024- 2025 рр.	2023- 2024 рр.	2024- 2025 рр.	2023- 2024 рр.	2024- 2025 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
0	25,25	19,88	0,80	0,76	2,04	1,98	41,27	29,87	-	-
a	19,88	12,19	0,80	0,76	2,04	1,98	32,49	18,32	-8,78	-11,55
b	19,88	12,19	0,76	0,73	2,04	1,98	30,86	17,53	-1,62	-0,79
c	19,88	12,19	0,76	0,73	1,98	2,18	29,87	19,36	-0,99	1,83
Алгебраїчна сума									-11,39	-10,51

Розглянемо методику визначення факторних ознак, що впливають на ефективність власного капіталу за рахунок ланцюгових підстановок.:

1) Метод підстановки за період 2023-2024 рр.:

$$Y = a * b * c \quad (3.7)$$

$$ROE = ROS * K_{OA} * LR$$

$$ROE_{2023} = ROS_{2023} * K_{OA 2023} * LR_{2023} = 25,25 * 0,8 * 2,04 = 41,27\%$$

$$ROE_{ROS} = ROS_{2024} * K_{OA 2023} * LR_{2023} = 19,88 * 0,8 * 2,04 = 32,49\%$$

$$ROE_{Koa} = ROS_{2024} * K_{OA 2024} * LR_{2023} = 19,88 * 0,76 * 2,04 = 30,86\%$$

$$ROE_{LR} = ROS_{2024} * K_{OA 2024} * LR_{2024} = 19,88 * 0,76 * 1,98 = 29,87\%$$

2) Метод підстановки за період 2024-2025 рр.:

$$ROE_{2024} = ROS_{2024} * K_{OA\ 2024} * LR_{2024} = 19,88 * 0,76 * 1,98 = 29,87\%$$

$$ROE_{ROS} = ROS_{2025} * K_{OA\ 2024} * LR_{2024} = 12,19 * 0,76 * 1,98 = 18,32\%$$

$$ROE_{Koa} = ROS_{2025} * K_{OA\ 2025} * LR_{2024} = 12,19 * 0,73 * 1,98 = 17,53\%$$

$$ROE_{LR} = ROS_{2025} * K_{OA\ 2025} * LR_{2025} = 12,19 * 0,73 * 2,18 = 19,36\%$$

3) Вплив факторів на зміну ефективності ВК:

$$\Delta ROE_{ROS\ (18-17\ pp.)} = ROE_a - ROE_0 = 32,49 - 41,27 = -8,78\%$$

$$\Delta ROE_{Koa\ (18-17\ pp.)} = ROE_b - ROE_a = 30,86 - 32,49 = -1,62\%$$

$$\Delta ROE_{LR\ (18-17\ pp.)} = ROE_c - ROE_b = 29,87 - 30,86 = -0,99\%$$

$$\Delta ROE_{ROS\ (19-18\ pp.)} = ROE_a - ROE_0 = 18,32 - 29,87 = -11,55\%$$

$$\Delta ROE_{Koa\ (19-18\ pp.)} = ROE_b - ROE_a = 17,53 - 18,32 = -0,79\%$$

$$\Delta ROE_{LR\ (19-18\ pp.)} = ROE_c - ROE_b = 19,36 - 17,53 = +1,83\%$$

За досліджуваний період на зниження рентабельності власних грошових еквівалентів у 2024 році вплинув фактор з негативним результатом ефективності реалізації на -8,78%. У тому випадку подіяв негативний результат оборотності активів на рентабельність зі значенням -1,62%. Обумовлене зменшення кредитного плеча не покращило стан власного фінансування, що за підсумком отримало від'ємний коефіцієнт -0,99. У порівнянні з минулим роком в 2025 році найбільшим негативним фактором є ефективність продаж, завдяки якому ефективність ВК зменшилась на -11,55%. Зниження ділової активності призведе до втрати ефективності ВК на -0,79%. Зростання фінансової структури підвищує рівень ефективності на +1,83%.

$$\text{Перевірка розв'язку: } = -8,78 - 1,62 - 0,99 = -11,39\%$$

$$\text{Перевірка розв'язку: } = -11,55 - 0,79 + 1,83 = -10,51\%$$

Образ абсолютних відхилень також є один з основних модифікацією збудований на методиці підстановок. Він являється простим методом, але менш універсальний, тому як застосовується тільки для мультиплікативної моделі. Для проведення такого роду аналізу в формулі зіставляють величину по краях фактичного значення до приросту відхилення досліджуваного фактора до базового індикатора. Таким чином розрахунок абсолютних відхилень базується на послідовній заміні:

$$\Delta a = a_1 - a_0 ; \Delta b = b_1 - b_0 ; \Delta c = c_1 - c_0 \quad (3.8)$$

$$\Delta Y_a = \Delta a * b_0 * c_0$$

$$\Delta Y_b = a_1 * \Delta b * c_0$$

$$\Delta Y_c = a_1 * b_1 * \Delta c$$

$$\Delta Y = Y_1 - Y_0 = \Delta Y_a + \Delta Y_b + \Delta Y_c$$

Зобразимо приклад розстановки величин впливових факторів на заміну передбачуваного показника оцінки двохфакторної моделі.:

Таблиця 3.4 – Обчислення впливу факторів на рентабельність активів за період 2023-2025 рр.

Величина факторів на період 2023-2024 рр.			
Фактори	a	b	Вплив на зміну результату Δ
a	19,88-25,25= -5,37	0,8	-5,37*0,8= -4,30
b	19,88	0,76-0,8= -0,04	19,88*(-0,04)= -0,79
Величина факторів на період 2023-2025 рр.			
Фактори	a	b	Вплив на зміну результату Δ
a	12,19-19,88= -7,69	0,76	-7,69*0,76= -5,84
b	12,19	0,73-0,76= -0,03	12,19*(-0,03)= -0,37

Перевірка розв'язку: = -4,30-0,79= 5,09%

Перевірка розв'язку: = -5,84-0,37= -6,21% (похибка на -0,03)

Зобразимо приклад розстановки величин впливових факторів на заміну передбачуваного показника оцінки трьохфакторної моделі:

Таблиця 3.4 – Обчислення впливу факторів на рентабельність власного капіталу за період 2023-2025 рр.

Величина факторів на період 2023-2024 рр.				
Фактори	a	b	c	Вплив на зміну результату Δ
a	19,88-25,25= -5,37	0,8	2,04	-5,37*0,8*2,04= -8,76
b	19,88	0,76-0,8= -0,04	2,04	19,88*(-0,04)*2,04= -1,62
c	19,88	0,76	1,98-2,04= -0,06	19,88*0,76*(-0,06)= -0,91
Величина факторів на період 2023-2024 рр.				
Фактори	a	b	c	Вплив на зміну результату Δ
a	12,19-19,88= -7,69	0,76	1,98	-7,69*0,76*1,98= -11,57
b	12,19	0,73-0,76= -0,03	1,98	12,19*(-0,03)*1,98= -0,72
c	12,19	0,73	2,18-1,98=0,2	12,19*0,73*0,2= +1,78

Перевірка розв'язку: $= -8,76-1,62-0,91= -11,29\%$ (похибка на -0,10)

Перевірка розв'язку: $= -11,57-0,72+1,78= -10,52\%$ (похибка на +0,01)

У досліджуваної проблематики є похибки, що в свою чергу використання аналізу різниць не виводить рівні показники з вихідними даними. В цьому випадку слід спиратися на метод ланцюгових підстановок.

3.2. Обґрунтування пропозицій щодо підвищення економічної ефективності використання ресурсів на ПрАТ «Центральний ГЗК».

Для прийняття відповідних заходів були запропоновані в попередньому підрозділі способи щодо зниження «операційних витрат». Так, як ця проблема є предметом самостійного дослідження, необхідно розібрати класифікацію за статтями витрат. Після опису складання вихідних даних буде можливість спрогнозувати оптимізацію на плановий 2020 рік.

У структуру «інших операційних витрат» входять:

Операційна оренда активів. Суть цієї статті характеризується в наданні за плату в тимчасове користування не всіх видів активів. Так як оцінюючи фінансову оренду – що є тимчасовим користуванням за договором лізингу основних фондів. А операційна включає в себе придбання послуг, таких, як

страхування, оренда приміщення або технічне-програмне «SOFT» обслуговування.

Операційна курсова різниця. Це інтервал від подальших, майбутніх витрат і інших витрат. Різниця виражається в обміні національної валюти на міжнародну на дату оплати послуг. Тобто перед ввезенням або відправкою продукції на зовнішні ринки йде перерахунок валютних коштів і боргів, яких необхідно покрити.

Прибуток від допоміжних оборотних активів. Застосовуватись може в тому випадку, якщо була проведений продаж ТМЦ на національну валюту в умовах передоплати або післяплати. Іноді передбачає обмін основних фондів на непотрібний актив.

Штрафи, пені, неустойки. Виходячи з викладеного терміна, такі витрати виникають за рахунок порушень норм правил ведення діяльності. Невиконання зобов'язання понесе збитків у вигляді податку за відсотками платника.

Відрахування сумнівних боргів. Розмір простроченої заборгованості дебіторами ставить оборотні кошти в незручну ситуацію. Тому, як підприємство надало послугу контрагенту, який не вчинив оплату в зазначений термін. При цьому термін давності спливає з кожним днем і сума перенесена в сумнівні борги. Варто врахувати, якщо борг не покриється протягом більшого часу за зазначеним договором, зобов'язання перейдуть в безнадійні борги.

На основі вищесказаного побудуємо таблицю з поточними даними за останній рік та і запропонуємо заходи поліпшення показників (табл. 3.9).

Згідно з результатами діяльності ПрАТ «Центральний ГЗК» сума інших операційних витрат в 2025 р. склала 953604 тис. грн..

Таблиця 3.9 – Звітність про інші доходи ПрАТ «Центральний ГЗК» за 2025

р.

Найменування	2025 рік		Відхилення, (+/-)
	Доходи	Витрати	
1	2	3	4
Оренда активів	16753	19655	-2902
Операційна курсова різниця	667261	1490958	-823697
Сбут інших оборотних коштів	403067	284481	118586
Штрафи, пені, неустойки	17363	6069	11294
Інші операційні надходження, видатки	26244	283099	-256855
у тому числі:			
- відрахування до сумнівних боргів	-	23645	-23645
Сума Σ	1130658	2084262	-953604

Запропонуємо п'ять заходів щодо оптимізації витрат ПрАТ «Центральний ГЗК»:

1. Зміна параметрів використання ІТ-системи SAP R3 [31].

Здобути позитивний економічний ефект на комбінаті можна за допомогою зменшення операційних витрат щодо обслуговування ІТ-системи SAP R3 класу MRP II. Котра була встановлена на комбінаті у 2005 році. Взагалі система SAP R3 класу MRP II потрібна для обліку, аналізу та моніторингу залишків по матеріалам та готовій продукції. Вона містить в собі наступні модулі: виробництво, облік складських запасів, управління витратами, персонал та інше. Економію коштів можна досягти завдяки частковому відключенню непотрібних опцій в модулі «Персонал». Таким чином зменшаться періодичні річні платежі компанії SAP R3 на 10%. Починаючи ще з 2005 по 2014 роки ПрАТ «Центральний ГЗК» генерував достатньо коштів для свого корпоративного розвитку. Вони також займалися інвестуванням не тільки в основні та нематеріальні активи, а ще й вкладали гроші в розвиток свого персоналу.

Тому в 2005 році була куплена система показників оцінки персоналу від «HAY GROUP», котра успішно інстальована в модуль «Персонал» SAP R3 для розширення його програмних сервісних можливостей. Зараз потреба в даній

опції в модулі «Персонал» від «HAY GROUP» відпала. Причиною цьому стало скорочення обсягу сировини, а кращі промислові і фінансові показники частково отримувались завдяки налагодженій системі мотивування персоналу на рівнях організації. Як наслідок із цього становища витікає рекомендація, що треба переходити на дешевший продукт вітчизняного виробництва. Такий метод задовольнив би поточним потребам обліку та оцінки персоналу.

Отже посилаючись на таку альтернативу відключення модуля зменшать оренду активів на 10% у розмірі 17690 тис. грн., що на 1966 тис. грн. менше. Заміною йому послужить вже придбана програма, яку використовує комбінат – 1С “Зарплата та управління персоналом”.

2. Правова підтримка від групи «Альбїон» [32].

У другому способі підвищення прибутку принципово виступають учасники договору, які впливають на розмір неустойки. Це тягне за собою інформацію, яка формується в правовій нормі. За винятком, якщо у договорі прописана імперативна форма, сторони договору нічого не зможуть вжити. Однак якщо має суперечливий зміст, то є можливість змінити суму договору.

За обставин судового процесу вплинути на стягнення зможуть фахівці в області права. Юристи по кредитах, питанню стягнень дійсно затребувані. Вони допомагають проаналізувати кредитні умови і знайти «підводні камені» в документі. Грамотний професіонал віднімає кредитну угоду, приділяючи увагу деталям і спірним моментам. З допомогою групи «Альбїон» буде просто об’єктивно оцінити потенційні ризики. Компанія працює вже 6 років і має своїх досвідчених фахівців, стаж який складає не менше 10 років. Основний напрямок спеціалізації – рішення складних правових обставин в області податкового, міжнародного, адміністративного, судового права.

ПрАТ «Центральний ГЗК» було б доцільно звернутись до послуг даної компанії і це дозволило знизити штрафи, пені, неустойки близько на 5%. У таблиці 3.8 наведено поточну вартість по наданню послуг з правової підтримки.

Таблиця 3.8 – Прайс-лист послуг групи «Альбiон»

Вибір	Перелік послуг	Вартість послуг
1	2	3
1	Тариф на умовах абонетського обслуговування в залежності від об'єму і складності поставлених завдань	від 10000,00 – 30000,00 грн. За місяць
2	Тариф на умовах виконання окремих завдань, доручень	від 300,00 – 1000,00 грн./год.

Отже компанії знадобиться більше часу з вирішенням питання штрафів, для цього планується обрати 1 варіант обслуговування від правової підтримки. Середня вартість тарифу по умовах співпраці складатиме 15000 грн./міс. У порівнянні з коротким терміном тарифу загальна вартість на плановий рік складе 120000 грн./рік. Очікуваний, плановий розмір витрат за неустойки зменшиться на 5% і складе за величиною 5765,55 тис. грн.. Що у порівнянні з фактичним менше на 183,45 тис. грн..

3. Продаж сумнівного боргу [33].

Світовим фактором падіння оборотних коштів і його інтенсивності оборотності є несвоєчасна несплата боргів від дебіторів. До того ж не виключено, що компанії різко знадобляться гроші, а термін оплати за договором ще не настав. У такому разі є вихід із ситуації – реалізація дебіторської заборгованості. По сьогоднішній день існує спеціалізована фірма, надаючи послуги сучасного факторингу, в контексті під фірмою можна передбачати, як банк. При факторингу банк набуває грошові вимоги дебітора і самостійно стягує борг з нього. Компанія-постачальник відразу ж отримує гроші. У договорі беруть участь три сторони. Кредитор – який відвантажив продукт, або підніс «кеш», покупець – хто згоден взяти на себе чужі зобов'язання. І останній виконується в ролі посередника – фінансовий агент. Банк факторингу має достатній набір послуг, тому для підприємства ПрАТ «Центральний ГЗК» не завадить позбутись

сумнівних боргів настільки, на стільки це можливо. Розглянемо вартість умов фінансових послуг (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Умови кредитування за позицією «КЕШ»

Умови	Параметри
1	2
Сума споживчого боргу, тис. грн.	23645
Однорозова комісія за оформлення, %	5
Щомісячна комісія від факторингу, %	4
Комісія за квартал, тис. грн.	4019,65

Аналізуючи суму витрат від комісії агента факторингу, скажемо, що у плановому році підприємство понесе витрати за квартал у розмірі 4019,65 тис. грн. За рахунок передання зобов'язань в установу комбінат отримає вигоду на 19625 тис. грн..

Власні спостереження в цьому плані показали, що сума витрат зменшилась на 21894 тис. грн., що зазначено у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 – Динаміка змін «інших операційних витрат»

Найменування	Витрати		Економія
	Факт	План	
Оренда активів	19655	17690	+1966
Операційна курсова різниця	1490958	1490958	0
Сбут інших оборотних коштів	284481	284481	0
Штрафи, пені, неустойки	6069	5886	+183
Інші операційні надходження, видатки	283099	263474	+19625
у тому числі:			0
- відрахування до сумнівних боргів	23645	4019,65	+19625
Сума Σ	2084262	2062368	+21774

4. Переїняти досвід на прикладі іншого підприємства [34].

Також, щоб досягти економії у коштах з операційної діяльності треба звернути увагу на адміністративні витрати, котрі є непрямі за своєю економічною суттю. Скориставшись досвідом і прикладом компанії ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», котра у 2019-2020 рр. скоротила загальні адміністративні витрати на 7-10 % із-за світової кризи. Спроба повторення

подібних дій на ПрАТ «Центральний ГЗК» дає можливість скоротити адміністративні витрати подібно тому, як це відбулося на ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Приблизно це дасть економію адміністративних витрат на 5 %, тобто з питомої ваги у загальному виразі витрати зменшаться на 7298 тис. грн.

5. Застосування системи SAP R3 та зниження якості продукту в обігу [31].

По аналогії з пунктом 4 можна скоротити й витрати на збут, котрі теж відносяться до непрямих. Економію збутових витрат в операційній діяльності можна отримати за допомогою кращого управління матеріальними потоками. В системі SAP R3 класу MRP II, що складе десь 2%. Другий варіант скорочення адміністративних витрат полягає у зосередженні зусиль тільки на сегменті середньої якості продукції. Це дасть позитивний ефект від економії на відмітці 10% завдяки ефекту масштабу. Користь даного важеля полягає в тому, що комбінат буде обслуговувати тільки сегмент середньої якості своєї продукції. В склад якого видобуток, виробництва й збуту залізорудної сировини: концентрату із вмістом заліза 65% і 68,2%, а також окатишів із вмістом заліза 63,9%. Фокусування зусиль тільки на ньому (всупереч сегменту вищої якості) дасть змогу зекономити 10 % від загальних витрат на збут.

Правомірність орієнтації нашого дослідження заключається у виявленні кінцевого результату, а саме ефект від запропонованих заходів. Проаналізувавши всі перераховані заходи, згрупуємо дані у таблицю 3.11.

Таблиця 3.11 – Економічний ефект від впроваджених заходів ПрАТ «Центральний ГЗК»

№	Пропоновані заходи	Результати	Витрати	Економічний ефект, тис. грн.
1	2	3	4	5
1	Зміна параметрів використання ІТ-системи SAP R3	19655	17690	+1966
2	Правова підтримка від групи «Альбіон».	6069	5766	+183
3	Продаж сумнівного боргу	283099	263474	+19625
4	Перейняти досвід на прикладі іншого підприємства	145955	138657	+7298
5	Застосування системи SAP R3 та зниження якості продукту в обігу	2099107	1847214	+251893
6	Сума Σ	2565179	2272800	+280965

За даними табл. 3.11 підведемо підсумки [36, с. 139]:

- 1) Найбільший вплив на зниження «витрат на збут» має 5 захід. Оскільки абсолютний ефект досяг у розмірі 292379 тис. грн. від кращого управління матеріальними потоками та переглянutoї політики збуту.
- 2) Якщо обрати 2 захід, то підприємство не зарахує, як безнадійний борг дебіторів і не спише його втративши на цьому чималі грошові еквіваленти. На цьому пункті комбінат зекономить близько на 19625 тис. грн..
- 3) У багатьох випадках коли підприємство не знає як знизити витрати на певний показник, воно дивиться на тенденцію зростання, спаду динаміки інших суб'єктів. Це дозволить дізнатися за рахунок чого можна поліпшити своє фінансове становище. Відповідно економія від 4 заходу складе 7298 тис. грн.

- 4) Передостанній найменший, але найбільш ефективний захід це відключення модуля «HAY GROUP», що дасть економію на 1966 тис. грн..
- 5) Звернення до юридичних установ з проблеми зі штрафами допоможе заощадити в порядку 183 тис. грн., застосувавши 2 захід.

Розрахуємо ефективність використання всього майна комбінату та власного капіталу:

$$ROA \text{ за планом} = ROS * K_{OA} = 13,25 * 0,73 = 9,67 \% \quad (3.21)$$

$$ROE \text{ за планом} = ROS * K_{OA} * LR = 13,25 * 0,73 * 2,18 = 21,08 \% \quad (3.22)$$

$$\Delta ROA = 9,67 - 8,86 = +0,81 \% \quad (3.23)$$

$$\Delta ROE = 21,08 - 19,36 = +1,72 \% \quad (3.33)$$

Згідно з табл. 3.1 рентабельність активів за двофакторним типом у 2025 р. становила 8,86%. За рахунок скорочення операційних видатків у плановому році показник збільшився на 0,81%, і становив 9,67%. Рентабельність власного капіталу за фактичним періодом становила 19,36%, у плановому ця величина зросла на 1,72% і становила 21,08%. Отже запропоновані заходи по оптимізації витрат є ефективними.

Виходячи з проблемних питань, відзначимо, що використовуючи факторний аналіз ми зуміли розкласти результативний показник на фактори і виявили корінь зниження економічної ефективності. Оскільки найбільший вплив має ефективність продажів, ми запропонували заходи стабілізування фінансового становища ПрАТ «Центральний ГЗК». А саме шляхом зниження всіх операційних витрат ми отримаємо прибуток у розмірі 1600691 тис. грн. Використання тільки одного методу доцільно обрати останній варіант, що гарантує отримати чистий прибуток в розмірі 1576271 тис. грн. з урахуванням високої ставки на податок (Дод. Е).

ВИСНОВКИ

При виконанні кваліфікаційної роботи з наведених вище визначень понять ділової активності та рентабельності можна укласти узагальнений висновок. Об'єктивний економічний аналіз роботи будь-якої компанії можливий тільки в разі комплексного підходу до аналітичної роботи. Неможливо не враховувати взаємозв'язок між діловою активністю та ефективністю суб'єкта. Якщо перше це «дії» підприємства, то друге це оцінка здатності і його вигідності до цих дій.

Ділова активність невід'ємна частина комплексного аналізу, оскільки виражає результати виконаної роботи протягом звітного періоду. Щодо до цього також застосовується розмір авансованих ресурсів і оцінюється рівень їх споживання у виробничому процесі. Також у фінансовому аспекті вона проявляється в динаміці швидкості обороту вкладених коштів. У такому випадку для дослідження динаміки аналізується ряд різнобічних коефіцієнтів оборотності, які виступають в ролі відносних фінансових результатів. Основними якісними та кількісними критеріями бізнесу компанії в активності підприємства є широта товарних ринків, тобто доступ до експорту, уявлення від цільової аудиторії про компанію, перелік плану ключових показників.

Рентабельність є підсумковим показником для суб'єкта, він характеризує ефективність всієї діяльності різних форм власності, його інтенсивність роботи в умовах ринку і успішну життєдіяльність. Прибуток і рентабельність відносяться до найважливіших показників ефективності основної діяльності підприємства. Прибуток відображає результати всіх сторін діяльності суб'єкта. На її величину впливає обсяг продукції, її асортимент, якість, рівень собівартості, штрафи, неустойки та інші фактори. Прибуток впливає на такий узагальнюючий показник, як рентабельність, стан власних оборотних коштів, платоспроможність і розміри заохочувальних фондів. Виявлення резервів зростання рентабельності може бути встановлено через систему взаємопов'язаних напрямків економічного аналізу.

За планом реалізації продукції за кордон, підприємство ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2023 р. вивезло 4503 тис. т, вартістю 10668628 тис. грн. У 2024 р. на експорт було відправлено 4188 тис. т, вартістю 11199884 тис. грн. Станом на 2025 р. на зовнішній ринок вивезено 4187 тис. т продукції. Відповідно на внутрішній ринок було відправлено з малою часткою від загального обсягу у 2023 р. – 34 тис. т, у 2024 р. – 67 тис. т, у 2025 р. – 47 тис. т, вартість обсягу якого склала відповідно до 2023 р. – 58949 тис. грн., до 2024 р. – 11199884 тис. грн., до 2025 р. – 11949902 тис. грн.,

Аналіз основних техніко-економічних показників ПрАТ «Центральний ГЗК» за період 2023 – 2025 рр. показав:

За рахунок встановленого курсу долару з високою націнкою відбилась продукція на внутрішній і зовнішній ринок збільшуючи абсолютний показник за весь період становив 12,64 %, у розмірі – 1355703 тис. грн., Відповідно до обсягу проданої маси з кожним роком показник зменшувався, отримавши у від'ємній абсолютній величині за три роки -303 тис. т, у відносній -6,68%, за рахунок вказаних вище наслідків та покращення якості продукції.

Величина коштів, яка зберігалась на балансі активів підприємства ПрАТ «Центральний ГЗК» у 2024 р. збільшилась на 1510033 тис. грн.. або зросла на 11,26% порівняно з попереднім періодом. У 2025 р. ця вартість збільшилась ще на 1698190 тис. грн.. або зросла на 11,38% за рахунок збільшення необоротних активів.

Валовий прибуток впродовж 3-х років зменшився на 912015 тис. грн. або знизився на 18,10%, у зв'язку з великою часткою собівартості реалізованої продукції. Збільшення поточних витрат, що досягнули в одиницях у розмірі 2267712 тис. грн. або вирости на протязі всіх 3 років на 39,85%. Збільшення собівартості відбулось за рахунок підвищення заробітної плати на 471765 тис. грн. або на 76,32% та зростанням цін на ресурси і ремонту обладнання, тобто вартість основних засобів. Середньорічна вартість ОЗ упродовж 3 років збільшилась на 1674867 тис. грн. або зросла на 33,44 %. Як правило, збільшення

вартості основних засобів веде за собою модернізацію та переоцінку майна. При цьому рентабельність продукції знизилась на 36,69%.

Операційний прибуток з 2023-2025 рр. зменшився на 2487594 тис. грн., або знизився на 72,86%. Це відбулось за рахунок збільшення адміністративних, операційних і збутових витрат. Коефіцієнт ефективності підприємства після відрахування суми грошових еквівалентів на виробництво, збут товарів знизився на 24,16%.

Чистий прибуток (підсумковий дохід підприємства) зменшувався з 2023-2025 рр. на 1235699 тис., або знизився на 45,61%. Це відбулось завдяки рівню податкового навантаження на компанію, зростання собівартості, а також можливо через некоректно працюючу системи управління і збуту. Рентабельність продаж знизилась на 13,06%, що не є гарним результатом, але підприємство не понесло збитків.

За підсумком виробничо-господарської діяльності динаміка змін чистого прибутку не задовольняє компанію в цілому. Оскільки причиною його спаду є велика собівартість продукції що займає близько 66% від виручки на кінець періоду 2025 р.. А також високі витрати перед отриманням операційного результату.

Оцінюючи структуру активів, ми можемо сказати, що за період 2023-2024 рр.. частка оборотних активів з питомою вагою 54,94%, 56,70% переважають необоротні активи з часткою 45,06, 43,30 %, і говорить про мобільність використання майна всього капіталу. Однак на період 2025 р. необоротні активи з часткою 55,78% переважають оборотні кошти з вагою 44,22%, що свідчить про зростання вартості ОЗ за рахунок придбання обладнання, так і за рахунок введення в експлуатацію нових споруд.

Оцінюючи найбільшу частку від пасиву, що займає власний капітал, як у 2023 та 2024 рр. з величиною 50,09%; 50,99%, він перевищує довгострокові з питомою вагою 5,99%, 5,43%, та короткострокові зобов'язання з питомою вагою 43,92%, 43,58%. Зростання власної частини капіталу сприймається як позитивний сигнал, при цьому ринкова ціна промислового підприємства зростає.

Станом на 2025 р. частка залучених довгострокових 7,13% та короткострокових коштів 51,73% переважають власний капітал з часткою 41,14%. Збільшення частки кредитів говорить про зростання рівня фінансової нестійкості і залежності суб'єкта від ще більших грошових вливань ззовні (в силу недостатчі власних фінансів).

Щодо аналізу ліквідності та платоспроможності, можна оцінити ПрАТ «Центральний ГЗК» не платоспроможним, а саме в організації недостатньо грошей для покриття термінових кредитів. Але нерівність ($A_2 > P_2$), говорить про перевищення швидко-реалізованих активів над зобов'язаннями строком 1 року. І це значить, що підприємство буде ліквідним і платоспроможним в плані наступного періоду з урахуванням неодноразових розрахунків з кредиторами.

Впродовж 2023-2024 рр. підприємство ПрАТ «Центральний ГЗК» характеризується, як фінансово стійким. Тобто для ведення господарської діяльності впродовж двох років і своєчасного погашення зобов'язань підприємство забезпечене робочим капіталом. Але у 2025 р. підприємство не захищене від зовнішніх негативних впливів, не має можливості безперешкодно маневрувати в фінансовому становищі, а кошти використовуються не продуктивно.

В роботі досліджені головні питання, пов'язані з аналізом ділової активності, рентабельності, динамікою активів підприємства і розкриті в повному обсязі на прикладі ПрАТ «Центральний ГЗК».

Оцінюючи кількісні критерії ділової активності за «Золотим правилом економіки», відмітимо що під час роботи ми отримали темпи росту за період 2023-2024 рр. $ТП = 83,21\%$; $ТР = 105,7\%$; $ТА = 111,26\%$. А за інтервал часу 2024-2025 рр. $ТП = 65,36\%$; $ТР = 106,57\%$; $ТА = 111,38\%$. В результаті кількісного критерію, ми отримали такі установлені параметри: $ТП < ТР < ТА > 100\%$. Тобто «Золоте правило» не виконується, а значить робота компанії не ефективна. Це підтверджує відносність зростання витрат на виробництво і на збут продукції у звітному періоді в порівнянні з попереднім. При цьому страждає і економічний

потенціал ПрАТ «Центральний ГЗК», тому як перевищення зростання реалізації над активами немає, ресурси використовуються не раціонально.

Взявши до уваги відносні показники інтенсивності використання наявних засобів, можемо дати комплексну оцінку оборотності активів, підставляючи термін їх обертання протягом звітного періоду. Отже оборотність активів підприємства здійснило в 2023 р. – 0,8 об./рік з терміном 450 днів, у 2024 р. знизився до 0,76 об./рік з терміном 474, у 2025 р. показник впав до 0,73 об./рік з терміном 495 днів. При показнику менше 1 оборотність активів низька, а отримані доходи не покривають витрати на придбання активів. Тобто активи перевищують отриману виручку, якщо показник зменшується з кожним разом, тим більше підприємство залежне в фінансуванні свого виробничого процесу.

Оборотність оборотних активів у 2023 р. склала 1,5 об./рік з терміном 240 днів. Але у 2024 р. оборотність зменшилась до 1,36 об./рік, з терміном 265 днів, це свідчить про абсолютне збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва, або зниження попиту на готову продукцію. У 2025 р. ефективність зросла до 1,45 з терміном 248 днів. Означає те, що підприємство працює більш ритмічно, його оборотні кошти обертаються частіше (більше), а отже підприємство отримує більше коштів. Швидкість погашення дебіторської заборгованості впало у 2024 році, це свідчить про не добросесність зі сторони покупців. У 2025 р. показник стабілізувався. У 2024 р. погашення кредиторської заборгованості підвищилось за рахунок швидкого розрахунку по боргам. У зв'язку з затримкою оплати у 2025 р. показник зменшився. У 2024 р. підприємство накопило надлишкових запасів та непридатних до використання матеріалів. Станом на 2025 р. було виявлено збільшення попиту на товари, готову продукцію. Оборотність власного капіталу зменшилась у 2024 р. до 1,5 об./рік., тобто інтенсивність використання власних коштів впала. Станом на 2025 р. швидкість використання підвищилась до 1,59 об./рік.

Тривалість операційного циклу у 2024 р. підвищилась до 263 днів за рахунок великого терміну обороту дебіторської заборгованості та виробничого циклу. У 2025 р. підприємство закувало сировину для виробництва протягом 249

днів. Тривалість фінансового циклу має від'ємне число у 2024 р. (-78 днів), у 2025 р. (-107 днів), це означає, що підприємство отримує оплату від клієнтів задовго до того, як підприємство погашає кредиторську заборгованість перед постачальниками.

За рахунок того, що підприємство з кожним роком отримувало все менше прибутку, відповідно рентабельність витратних, ресурсних та доходних показників мають тенденцію до зниження, тобто підприємства втрачає свою ефективність в використанні всіх видів ресурсів на ПрАТ «Центральний ГЗК». Розбираючи модель двохфакторну «Дюпона», зазначимо, що рентабельність підприємства знижувалась упродовж 2023-2025 рр. за рахунок зменшення ефективності продажів та швидкості використання активів на підприємстві на -5,06%, -6,24%. Доповнюючи метод фінансового аналізу трьох факторною моделлю, а саме рентабельністю власного капіталу, яка спадала з 2023-2025 рр. на -11,39%, -10,51% за рахунок високого значення важілю. Для розрахунку ефективності власного капіталу був здійснений аналіз за допомогою коефіцієнту залежності.

Під час виявлення впливу факторів на результативний показник були здійснені розрахунки факторного аналізу методом детермінованих, ланцюгових підстановок та абсолютних різниць. Застосувавши кореляційно-регресійний (стохастичний) аналіз ми виявили залежність між змінними показниками.

В ході аналізованих чинників, з'ясували, що найбільший вплив має рентабельність продажів, який має тісний і прямий взаємозв'язок з результативним показником (рентабельність активів і власним капіталом). В такому випадку були запропоновані заходи щодо поліпшення ефективності використання майна та власних коштів, шляхом підвищення чистого прибутку. Оскільки чистий прибуток має тенденцію до зниження, логічно сказати, що на фінансовий результат впливають операційні витрати з них: адміністративні, інші операційні витрати і витрати на збут.

Першим ходом як ми знаємо, що підприємство використовує основне програмне забезпечення – ІТ-система «SAP R3». Економію коштів можна

досягти завдяки частковому відключенню непотрібних опцій в модулі «Персонал». Це зекономить оренду активів на 10% або на 1966 тис. грн.. Заміною йому послужить вже придбана програма, яку використовує комбінат – ІС «Зарплата та управління персоналом».

Другим ходом звернення в правову підтримку від групи «Альбїон» допоможе знизити штрафи на 5% і складе за величиною 5886 тис. грн. Що у порівнянні з фактичним менше на 183 тис. грн..

Третім ходом продаж сумнівного боргу через послуги факторингу дасть економію на 19625 тис. грн..

Четвертим методом знизити адміністративні витрати на 5% - 7298 тис. грн. посилаючись на досвід всіма відомого підприємства як ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», за рахунок економії на ремонті і утримання основних засобів.

Останнім методом застосування системи SAP R3 та зниження якості продукту в обігу дає зекономити 12% збутових витрат на 251893 тис. грн.

Впровадження всіх заходів стосовно збільшення чистого прибутку дасть можливість підняти ефективність використання активів і власного капіталу до 9,67% і 21,08%, що в свою чергу стабілізує фінансовий стан на плановий період і дає ефект в розмірі (+ 0,81%) і (+ 1,72%) від поточного періоду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2> (дата звернення 12.06.2021).
2. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2016 р. № 2755-VI/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 08.06.2021)
3. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 11 липня 2019 р. № 7-рп/2019/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 08.06.2021).
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n2> (дата звернення 07.06.2021).
5. Ахметов І. Г., Бикова Н. М. Поняття рентабельності підприємства. *Молодий вчений*. 2022. № 29. С. 345–451.
6. Абрамова А. С., Антонюк В. І. Методичні підходи до проведення факторного аналізу рентабельності підприємства. *Економічні науки*. 2023. № 11. С. 1086–1091.
7. Аверкина М. Ф., Шмигелецький Ю. В. Моделювання прибутковості підприємств аграрного сектору. *Острозька академія*. 2020. Вип. 40. С. 473–479.
8. Батракова Т. І., Бондар В. В. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. Вип.15. С. 57–60.
9. Берест М. М. Основні види та напрями фінансового аналізу: навч. посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. 163 с.

10. Бочкарьова Т. О., Кулинич Р. О. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. *Економіка і суспільство*. 2023. Вип. 10. С. 188–193.
11. Григораш О. В., Терьошина Ю. А. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств України. *Економіко-математичне моделювання*. 2023. № 11. С. 221–226.
12. Гуляєва Н. М., Камінський С. І. Операційний цикл підприємства: сутність та механізм формування. *Ефективна економіка*. 2025. № 1. С. 6.
13. Добріна А. Н., Запирченко Л. Д. Оцінка діяльності підприємства та його підрозділів: навч. посібник. Кропивницький, 2023. 150 с.
14. Захарченко П. В., Гриценко М. П. Аналіз ділової активності підприємства: навч. посібник. Бердянськ, 2024. 224 с.
15. Кащена Н. Б., Горошанська Т. В., Польова Т. В. Ділова активність підприємства та методика аналізу: монографія / за ред. Н. Б. Кащена, Т. В. Горошанська, Т. В. Польова. Харків: держ. університет, 2022. 196 с.
16. Конєва Т. А., Кузнецов А. В. Фінансовий цикл промислових підприємств України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2024. С. 71–76.
17. Кошельок Г. В., Малишко В. С. Факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства. *Економіка і суспільство*. 2022. № 7. С. 361–368
18. Лібуркіна Л. М., Пилипенко А. А. Сучасні підходи до визначення сутності поняття рентабельності підприємства. *Молодіжний економічний вісник*. 2025. 312 с.
19. Любкіна О. В., Шмельова О. В. Діагностика фінансової діяльності і прогнозування перспектив розвитку бізнесу на основі багатофакторної моделі рентабельності. *Ефективна економіка*. 2024. № 3. С. 8.
20. Лучко М. Р., Жукевич С. М. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2022. 304 с.

21. Мулик Т. О., Навитанюк О. В. Аналіз підходів до визначення сутності поняття «Ділова активність підприємства» та показників, що її характеризують. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. Вип. 2. С. 280–284.

22. Майборода О. Є., Косарева І. П., Лесняк А. О. Платоспроможність підприємства та формування системи її забезпечення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2023. № 18. С. 256–260.

23. Методи оцінки ділової активності, експертний лист виміру якісного показника ділової активності. *FindOut*. URL: <https://findout.su/3x2230.html>.

(дата звернення 15.05.2021)

24. Насібова О. В., Придатченко Б. Ю. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. *Економіка і суспільство*. 2024. Вип. 18. С. 794–802.

25. Овчаренко Є. І., Манько І. М. Особливості оцінки ділової активності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2022. Вип. 13. С. 344–350.

26. Офіційний веб-сайт промислового підприємства ПрАТ «Центральний ГЗК». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/ua> (дата звернення 08.06.2021).

27. Орієнтована структура продажів за географією ПрАТ «Центральний ГЗК». URL: <https://gmk.center/ua/manufacturer/centralnij-gzk/>

(дата звернення 24.05.2021).

28. Офіційна звітність про управління ПрАТ «Центральний ГЗК». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/upload/cgok/content/51/pdf>

(дата звернення 24.05.2021).

29. Офіційний веб-сайт фінансової звітності ПрАТ «Центральний ГЗК». URL: <https://cgok.metinvestholding.com/upload/cgok/content/51/%B4.pdf>

(дата звернення 24.05.2021).

30. Офіційний інформаційний веб-сайт «Сміда». URL: <https://smida.gov.ua/>

(дата звернення 25.05.2021).

31. Офіційний веб-сайт програмного забезпечення ІТ-технології SAP R/3.
URL: <https://asapcg.com/press-center/articles/sap-r3/>
(дата звернення 25.05.2021).
32. Офіційний веб-сайт компанії правової допомоги «Альбіон». URL:
<https://lawgroupalbion.com/about-company.html> (дата звернення 24.05.2021).
33. Офіційний веб-сайт фінансового партнера ТОВ «Сучасний факторинг».
URL: <http://sfactor.com.ua/about.php> (дата звернення 26.05.2021).
34. Офіційний веб-сайт промислового підприємства ПАТ «АрселорМітал Кривий Ріг». URL: <https://ukraine.arcelormittal.com/index.php?id=10&pr=420>
(дата звернення 26.05.2021).
35. Польова Т. В., Кравцова Ю. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі «Бондарівське». *Ефективна економіка*. 2024. № 10. С. 7.
36. Перерва П. Г., Кравчук А. В. Ефективність як економічна категорія. *Вісник НТУ. Серія «Економічні науки»*. 2024. № 15. С. 137–143.
37. Савицька О. М., Салабай В. О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень. *Ефективна економіка*. 2022. № 6. С. 12.
38. Стригуль Л. С., Мурова К. В. Дослідження сучасних підходів до визначення ліквідності підприємства. 2025. С. 173–176.
39. Тимчишин-Чемерис Ю. В., Гвоздь С. І. Поняття ділової активності підприємства та напрями її підвищення. *Інтернаука*. 2023. № 7. С. 161-164.
40. Тешева Л. В., Титаренко В. В. Основні засади формування механізму управління рентабельністю підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2024. Вип. 27. С. 31–35.
41. Томчук О. В., Здирко Н. Г. Ліквідність підприємств як елемент управління фінансовою безпекою. *Методичне та інформаційне забезпечення* 2023. С. 42–51.

42. Хома І. Б., Блонська Н.В. Теоретико-методологічні підходи до аналізу та оцінювання ділової активності підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2022. Вип. 20. Ч. 2. С. 109–112.

43. Чигріна К. О. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. *Економіка*. 2021. С. 10.

44. Череп О. Г., Глушенко Ю. М. Управління діловою активністю Аграрно-промислових підприємств. *Вісник Запорізького національного університету*. 2024. № 4. С. 41–46.

45. Яцух О. О., Захарова Н. Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Гроші, фінанси і кредит*. 2024. № 3. С. 173–180.